

Od česa bo odvisen obračun po proizvodnih enotah in sektorjih 4 ključni odpirajo veliko blagajno

Zares, 4 ključni odpirajo veliko blagajno. Eden se imenuje **RENTABILNOST**, drugi **EKONOMIČNOST**, tretji **PRODUKTIVNOST ENOTE**, četrty pa tovarniški faktor **REALIZACIJE**. Imena zvenijo zelo učeno in nerazumljivo, vendar je mogoče z nekoliko potrpežljivosti in dobre volje razvozlati njihov pomen in jih praktično uporabiti. To pot vam bomo razložili njihov pomen v jeziku litostrojskih gospodarskih strokovnjakov. Ker pa računamo s tem, da marsikdo le ne bo v celoti razumel objavljenega članka, bomo na vsa morebitna vprašanja odgovorili v naslednji številki našega lista.

Faktor rentabilnosti proizvodnih enot je odvisen od razmerja med razbremenitvijo in vloženi

sredstvi, v primerjavi s povprečjem leta 1961.

rentabilnosti, ekonomičnosti in produktivnosti.

Formula: $\frac{\text{razbremenitev } 1962 \times 100}{\text{vložena sredstva } 1962}$ $\frac{\text{razbremenitev } 1961 \times 100}{\text{vložena sredstva } 1961}$

Faktor rentabilnosti bo tem boljši, čim boljše bo izkoriščanje vloženi sredstev, to je, čim večji bo faktor obračanja.

obračunano uro, v primerjavi z letom 1961. Zajemajo se stroški brez izdelovalnega materiala. (Glej članek z naslovom Vpliv nedokončane proizvodnje na naš žep, ki ga je napisal šef pravne službe Ivan Svovljšak).

KAKO BOMO OBRAČUNAVALI SEKTORJE IN SLUŽBE

Vsi ti faktorji se dajo ugotavljati samo pri proizvodnih enotah, medtem ko bodo sektorji in službe ocenjene na povprečje vseh proizvodnih enot s 50%, ostalih 50% pa na tovarniški faktor realizacije. Torej vseh 100% in gibljivi del sektorjev in služb bo odvisen od uspeha celotnega kolektiva. Morda je res ta način oce-

njevanja njihovega dela nekoliko predaleč ali morda celo neobjektivno za nekatere oddelke, vendar za sedaj še nimamo ustreznih meril, za katere se bo v bodoče potrebno zanimati in jih poiskati.

AKONTACIJA ZA NEDOVRSENO PROIZVODNJO BO IZPLAČANA V VIŠINI 90% FAKTORJA

Na 23. redni seji, dne 16. februarja 1962 je delavski svet sklenil, da se akontira nedovršena proizvodnja samo do višine 90%. Kaj je privedlo delavski svet do tega sklepa, je gotovo vsakomur razumljivo. Kolikor proizvodni in finančni plan mesečno ne bi bil dosežen, pa čeprav iz opravičljivih razlogov, izplačevali pa bi plače

kot da bi dosegali in izpolnjevali plan 100%, bi se nam plačni fond izčrpal, ne da bi bila ustvarjena realizacija. Kolikor pa bo plan presežen, pa ni strahu, da temu povečanju ne bi dobil primerno povečanih prejemkov. Prejemki meseca januarja letošnjega leta nam kažejo točno sliko naših prejemkov pri 100% izpolnjevanju planskih zadolžitve. V mesecu januarju je bila izplačana točno ena dvanajstina letnih prejemkov, čeprav samo iz akontacije, kajti proizvodni mesečni plan ni bil dosežen. S sklepom o 90% akontiranju nedovršene proizvodnje pa je dano samo zagotovilo, da ne bomo našega plačnega fonda prekoračili pri neizvršeni proizvodnji.

Predsednik delavskega sveta
Milan Vidmar

2. EKONOMIČNOST:

Faktor ekonomičnosti se bo meril glede na lastno ceno na eno

Formula: $\frac{\text{stroški } 1961 \times 100}{\text{izvrš. proizvodne ure (NČ+EC 2)}}$ $\frac{\text{stroški } 1962 \times 100}{\text{izvršene proizvodne ure (NČ+EC 2)}}$

Glavni napadalni faktor ekonomičnosti pa je **KOREKTURNI FAKTOR STROŠKOV**, ki znaša -1% od zvečanja normativa nedovršene proizvodnje ali +1% od zmanjšanja normativa nedovršene proizvodnje.

jega znižanja na eno proizvodno uro.

3. PRODUKTIVNOST:

Faktor produktivnosti je vrednost razbremenitve z dejanskimi efektivnimi urami v razmerju leta 1961 in leta 1962.

Formula: $\frac{\text{razbremenitev } 1962 \times 100}{\text{skupne plačane ure (EC 1, EC 2, EC 3)}}$ $\frac{\text{razbremenitev } 1961 \times 100}{\text{skupne plačane ure (EC 1, EC 2, EC 3)}}$

Ta faktor bo večji, čim bolj bomo zvečali bruto produkt na enega zaposlenega.

KDAJ OBRAČUN FAKTORJEV PROIZVODNIH ENOT IN KDAJ TOVARNIŠKEGA FAKTORJA

Gibljivi del, ki je odvisen od 50% udeležbe tovarniškega faktorja realizacije, bo izplačan mesečno pri izplačilu. Ugotavljanje tega faktorja bo zaradi težavnega izračuna za mesec dni razaj, kot je bilo to z izračuni dosedanjih faktorjev. Ostali gibljivi del 50% udeležbe faktorjev proizvodnih enot pa se bo obračunaval četrtletno, ko bodo vidnejši uspehi proizvodnih enot ter zaradi daljšega ciklusa proizvodnih procesov in težjega ugotavljanja faktorjev

Vsi trije faktorji: rentabilnost, ekonomičnost in produktivnost se merijo v proizvodnih enotah in nosijo skupno 50% udeležbo.

4. REALIZACIJA:

Drugi 50% del udeležbe pa nosi tovarniški faktor realizacija, ki je odvisen od dejanske realizacije nasproti planirani realizaciji po planu fakturiranja.

Formula: $\frac{\text{dosežena realizacija} \times 100}{\text{planirana realizacija}}$

OBČNI ZBOR DRUŠTVA ZA TELESNO KULTURO

Med prvimi v Sloveniji

Ob koncu februarja so litostrojski športniki na dobro obiskanem občnem zboru polagali obračun svojega dela. Iz poročil, ki so jih prebrali posamezni odborniki, je bil razviden resničen uspeh društva za telesno vzgojo Litostroj. Zaradi prizadevnosti nekaterih funkcionarjev, zlasti pa Bojana Štineta, se je naše društvo po dolgem premoru ponovno postavilo na noge in zaživelo. K temu je pripomogla tudi izredna požrtvovalnost nekaterih športnikov, ki so često žrtvovali za prostovoljno delo na športnih objektih svoj dopust in svoje popoldneve. Tudi tem požrtvovalnim tovarišem, razumevanju tehničnega direktorja inž. Vinka Čizmana, predsednika DS Milana Vidmarja in drugim gre zasluga za tako lep vzpon športnega društva. Ne gre prezreti številnih uspehov našega društva tudi izven meja naše tovarne.

Tudi zunanji činitelji so mnenja, da smo prav v Litostroju naredili glede športne rekreacije v Sloveniji najdaljši korak naprej. Dober glas so nam ustvarili zlasti: judoisti, dvigalci, kegljači, šahisti, smučarji in drugi. V društvo jim je uspelo vključiti 1000 članov, od katerih so mnogi aktivni. Živahno so sodelovali tudi v našem listu.

Zanimive so na primer ugotovitve, da je bilo lani zaradi 1042 obratnih nesreč izgubljenih več kakor 10.000 delovnih dni. Velik del teh odpadov na tiste delavce, ki pridejo v tovarno z dežele. Ugotovili so, da odpade samo 3,7 odstotka nesreč na tiste delavce, ki se ukvarjajo s telesno kulturo. To je razveseljav podatek, ki polno upravičuje delo in nadaljnji razvoj našega športnega društva. Žal pa je bil njihov občni zbor po razpravah in (ne) ugotovitvah dokaj pomanjkljiv in ni pokazal povsem prave podobe DTK.

Mnenja sem, da bi moral poročevalec govoriti predvsem o problematiki njihovega dela in o najbolj bolečih težavah, o katerih je bilo na zboru tako malo

govora in o katerih mislim pisati jaz.

Odločno premalo je bilo govora o vključevanju in oblikah vključevanja mladine v DTK (društvo telesne kulture), če pomislimo, da je v društvu več kot 80 odstotkov mladine, ki naj bi bila stebri organizacije. (Mladinski športni referenti so v največ primerih spremljali razvoj telesne kulture le kot opazovalci.) Še posebej značilno luč na to ugotovitev meče izjava enega izmed diskutantov na občnem zboru, ko je rekel, da je bilo pet tekmovalcev na nedavnem smučarskem prvenstvu starih skupno 180 let. Kje so bili naši mladisti smučarji?

Prav v tej mladosti tako športnega društva kot članov samih in v nerazumevanju kdo ve zakaj prizadetih Litostrojanov leži med drugim vzrok za česte spodrslije, ki izvirajo marsikdaj iz neizkušenosti, zlasti organizacijske, materialnih in drugih težav.

Morda je prav v gornjih ugotovitvah treba iskati vzroke za tako stanje. Razen tega pa naše društvo še nima izklesanega koncepta, kaj pravzaprav hoče. Z ene strani goje množičnost, z druge pa kvaliteto. Če se jim bo posrečilo združiti obe želji, bo to prav gotovo uspeh. S konceptom tovarniških DTK, ki so šele v nastanku, pa se bodo morali spoprijeti tudi naši visoki športni teoretiki in postaviti tovarniška DTK v take okvire, da se bodo lahko svobodno razvijala.

Prav gotovo gre našim športnikom in nam vsem v glavnem za množičnost. Pri tem pa prihajamo do nasprotij. Z ene strani govorimo in pišemo o množičnosti, z druge pa sploh nimamo objektov zanjo. Verjetno se bodo te stvari z novimi športnimi stadioni temeljito izpremenile. Pravzaprav lahko trdimo podobno tudi za ostale politične in družbene organizacije in službe. Že zdavnaj bi morali spoznati, da služimo vsi, od HTV, zdravstvene in socialne službe do sindikata, mladine, partije, delavskega sveta, časopisa in

drugih javnih služb in drugih enemu cilju in da bi morali naše težnje združiti, ne pa voziti vsak po svojem tiru. S tem ne želim reči, da bi se združili okoli športnega društva ali kateregakoli izmed zgoraj naštetih. Menim le, da bi morali akcijo enega v določenem trenutku podpreti vsi in se z vsemi močmi boriti za dosego cilja. Danes živimo v času, ko ne moremo mladine in odraslih loviti zgolj na suho politično ali kakšno drugačno parolarstvo, danes je politično delo tudi pri aktivni pomoči športu in obratno in to v vseh zgoraj omenjenih kombinacijah. Če bo delal politični delavec tudi za čim večje vključevanje delavcev v DTK, bo zanj to prav toliko politično delo, kakor če bi organiziral politično predavanje.

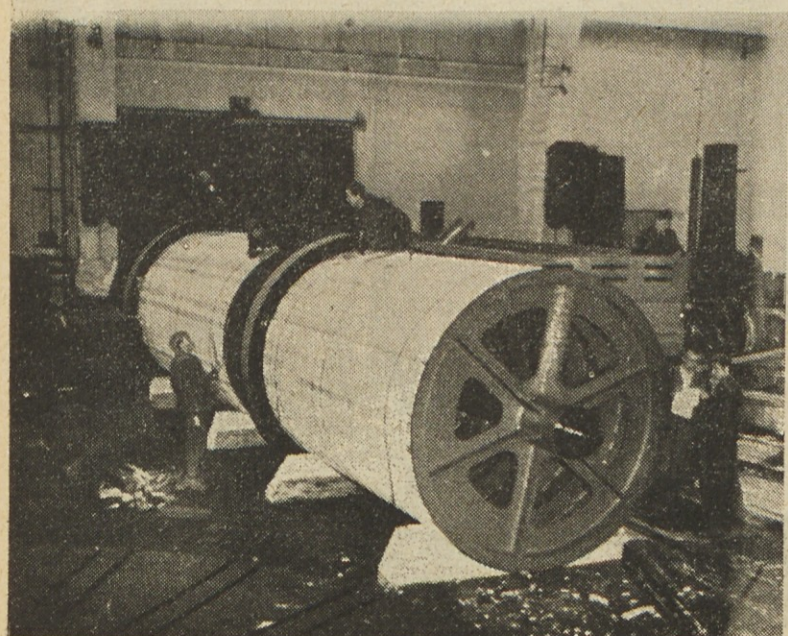
Želim spregovoriti besedo tudi o vestnosti športnikov. Neprestano opažamo, da imajo do športne opreme nepravilen odnos. Tako jo je treba neprestano obnavljati, kar seveda ni zastoj. Pri tem nosi del krivde tudi vodstvo DTK, ki ne zna na člane v tej smeri vplivati ali pa ne izda ustreznih administrativnih ukrepov.

Ena prvih dolžnosti, ki bi jih moralo DTK v najkrajšem času urediti, je to, da bi spravilo v red blagajniške knjige. Te posle bi moral urejevati izvežban blagajnik.

Uredništvo časopisa vabi vse športnike in vse tiste, ki se čutijo poklicane in so dolžni pisati o športu, da z dobronamernimi kritikami o našem DTK povedo svojo besedo. Peter Likar

IZLET MLADINCEV V KRANJSKO GORO

TK LMS Litostroj je pred nedavnim organiziral z mladinkami železniskega transportnega podjetja izlet v Kranjsko goro. Udeležili so se ga najboljše člani posameznih mladinskih aktivov in izrazili željo za še uspešnejše sodelovanje ne samo z ZTP, temveč tudi z ostalimi mladinskimi aktivni.

Odprema vrtljivega bobna za cementarno

Več kisika

**Pripravljamo se za postavitev drugega agregata
Proizvajali bomo suh in medicinski kisik
Zgradili bomo nov manipulacijski prostor**

Leta 1955 smo dogradili kisikarno z zmogljivostjo 60 m³/h kisika. Pri gradnji sta bila predvidena pravzaprav dva agregata po 60 m³/h zmogljivosti, vendar so montirali takrat le enega.

Se v istem letu je proizvedla kisikarna 75,5 tone kisika. V naslednjih letih je proizvodnja hitro naraščala in je leta 1961 že dosegla svoj višek, ki ga zmora en sam agregat.

Naraščanje proizvodnje pa kaže diagram krivulje 1. Hkrati s proizvodnjo je rastla tudi lastna poraba kisika, kakor je to razvidno iz krivulje 2 in podjetij iz okolice Litostroja. Diagram v krivulji 3 kaže naraščanje prodaje kisika drugim podjetjem. Iz njega vidimo tudi, da je dosegla prodaja svoj višek že v letu 1959. V tem letu je lastna poraba kisika začela presegati razpoložljive količine kisika za prodajo. Zato smo morali začeti odklanjati dobavo kisika odjemalcem. Prodaja je ostala v 1960. letu približno na isti višini, nato pa je začela padati sorazmerno z naraščanjem lastne porabe.

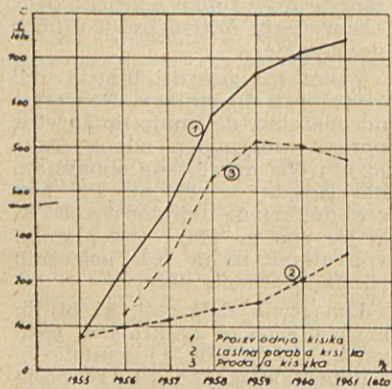
Sam diagram krivulje 3 kaže, da bi bili morali že v letu 1959 postaviti drugi agregat, da bi s tem zadovoljili potrebam kupcev in lastni porabi.

V Železarni Jesenice smo zato naročili drugi agregat. Kompressorje za zrak in kisik je izdelalo naše podjetje. Druge naprave, na primer absorpcijske stolpe in rektifikacijske (ločilne) kolone s priborom, pa bo dobavila in montirala Železarna Jesenice. Sedanje stanje predvideva, da bo mogoče proizvesti prvi kisik z drugim agregatom letos v mesecu maju.

Posebna novost v proizvodnji kisika bo v tem, da bomo s posebnimi sušilnimi baterijami, ki bodo vključene v tok proizvodnje, proizvajali »suh« kisik, ki je mnogo boljši za rezanje in varjenje od navadnega »nesušenega kisika«.

Suh kisik ima to prednost, da so rezi pri rezanju pločevin gladki (posebno pri rezanju z avtomati) in ne potrebujejo še posebne obdelave. Na drugi strani pa odpade bojazen, da bi zmrznil izpustni ventil pri večjih hitrostih iztekanja kisika.

Druga novost v kisikarni bo še proizvodnja tako imenovanega medicinskega kisika. Ta je zelo važen za bolnišnice, potapljače in letalce, kjer ga rabijo za polnjenje dihalnih aparatov. Posebnost tega kisika je v tem, da mora biti izredno čist in brez

duha. Zato se sme polniti samo v popolnoma čiste jeklenke.

Za mazanje kisikovih kompressorjev smo doslej uporabljali destilirano vodo, ki je sorazmerno draga.

Tudi tu hočemo izpopolniti naprave, tako da bomo vključili napravo za elektrolitsko čiščenje vode (Hydorit), ki daje destilirani vodi skoraj enakovredno, za naš primer več kot dovolj čisto, hkrati pa cenejšo vodo za mazanje kisikovih kompressorjev.

Drugi agregat bo postavljen v kisikarni poleg sedanjega. Oba bosta povezana med seboj šele pri razdelilcih. Jeklenke bo mo-

goče polniti z enim ali drugim agregatom ali pa tudi z obema hkrati. Sušilna baterija za kisik bo lahko vključena v kisikov cevovod, tako da bo z njo mogoče sušiti kisik obeh ali pa tudi posameznih agregatov.

V polnilnici jeklenk bo mogoče polniti posamezne jeklenke s pomočjo štirih priključnih vej; poleg tega pa še na posebnih priključkih tri prevozne ali prenosne baterije jeklenk.

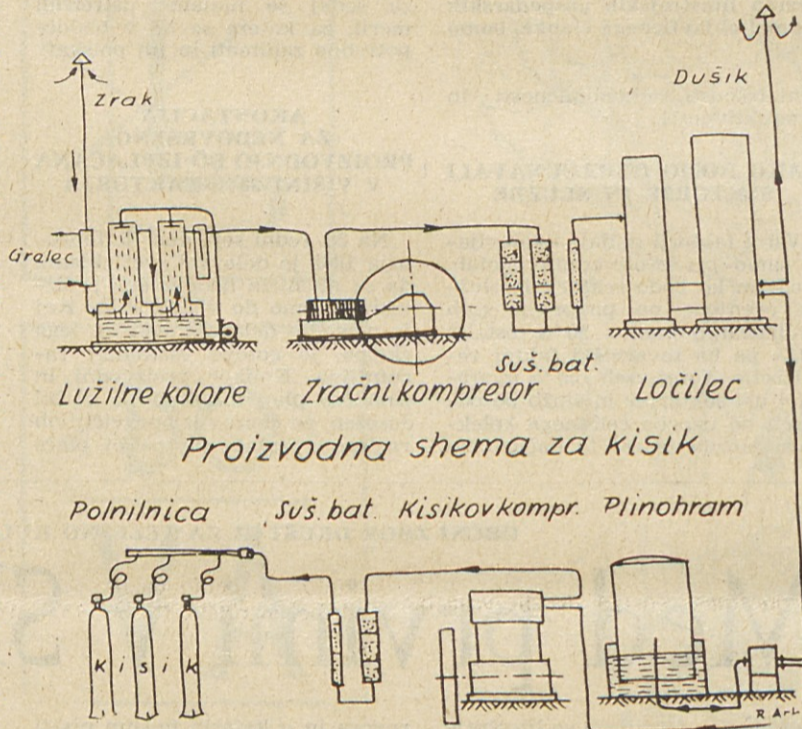
Prevozne baterije jeklenk pa so sestavljene iz večjega števila jeklenk, ki so medsebojno trdno povezane. Vse so tudi prostorninsko zvezane med seboj z zbiralno cevjo, tako da je mogoče polniti vse jeklenke hkrati. Prav tako je mogoč tudi odvzem kisika iz vseh

nem sodo, se je uporabil le delno za pralnico perila, ostali del pa so zavrgli. S posebnim postopkom nastalo sodo lahko obnovimo.

Za oba agregata bi prihranili na leto okrog 6.400 kg kavstične sode, kar je vsekakor upoštevna vredno.

S povečanjem proizvodnje kisika je tesno povezan tudi manipulacijski prostor za jeklenke. Že pri sedanjih proizvodnji je obstoječa rampa premajhna. Dnevno se mora pri povprečni proizvodnji 245 jeklenk izvesti do 490 premikov. Povečana proizvodnja na 520 jeklenk dnevno bo zahtevala kar 1040 premikov, ker moramo vsako jeklenko premakniti vsaj dvakrat. Pri tem še ni upoštevano razkladanje in nakladanje jeklenk. Ob nedeljah in praznikih pa se nabere še proizvodnja teh dni, zato moramo ta višek shraniti v prostoru, ki je zaprt, ker polne jeklenke ne smejo biti izpostavljene pre nizkim in previsokim temperaturam.

Pri študiju velikosti in posta-

jeklenk naenkrat. Take baterije so zelo primerne za vse obrate, v katerih porabljajo večje količine kisika bodisi na stalnih mestih bodisi na mestih, ki spreminjajo svoj položaj. Pri uporabi baterij odpadejo dolgi cevovodi za dovažanje kisika na delovna mesta, kar je važno že iz razloga, da je pri kisiku dopustna hitrost v cevovodu iz varnostnih razlogov omejena.

V našem podjetju bomo uporabljali take baterije za prevoz oziroma prenos kisika v prvi vrsti v livarni jeklene litine in v pločevinarni.

V kisikarni porabijo na leto tudi večjo količino natrijevega luga (raztopina kavstične sode) za izločanje ogljične kisline iz zraka. Izrabljeni lug, ki vsebuje v glav-

vitve manipulacijskega prostora se je pokazalo, da bi bilo najbolje zgraditi manipulacijski prostor kot sestavni del same kisikarne. Taka rešitev omogoča prehodno shranjevanje in sortiranje praznih in polnih jeklenk prek odjemalcev. Pri tej rešitvi bo pot transporta kratka. Prostor je zaprt in pozimi ogrevan s centralno kurjavo. Na severni strani ima manipulacijski prostor pregrajeno rampo za razkladanje in nakladanje jeklenk na cestna vozila; na vzhodni strani je rampa za vagonске pošiljke.

Manipulacijski prostor se sme uporabljati izključno za kisikove jeklenke, v nobenem primeru pa se ga ne sme uporabljati za shrambo katerikoli jeklenk za druge pline.

USPEHI, PROBLEMI IN BODOČNOST PLOČEVINARNE Večje naloge - večje ekonomičnost

Če govorimo o uspehih pločevinarne, potem moramo na prvem mestu omeniti uspešno dovršitev plana v preteklem letu. Ta je bil presežen za 5,6%, v kovačnici pa z 96,2%. Številke same nam ne povedo nič o težavah, s katerimi se je boril celotni kolektiv. Pomanjkanje dokumentacije v maju, juniju in juliju je izvršitev plana resno ogrozilo. Tako, da je bil dosežen le s skrajnimi napor.

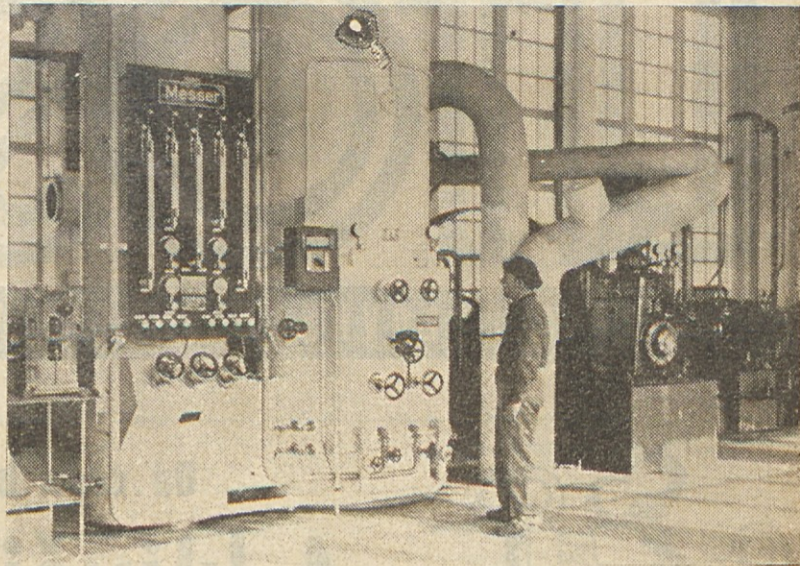
Potreba po zvarjencih za leto 1962 je bila ob koncu leta 1961 za približno 50% večja od maksimalnih zmogljivosti pločevinarne. Na podlagi teh podatkov se je kolektiv obvezal, da bo v letu 1962 proizvedel 3000 ton zvarjencev in 400 ton odkovkov. Prepričani smo, da bomo z ustrezno delovno silo in urejenim dotokom dokumentacije naše naloge v redu izpolnili.

Pri obravnavi naših nalog ne smemo pozabiti na vprašanje kadrov. Če hočemo povečati proiz-

vodnjo za 36,5%, potem bo treba povečati število zaposlenih, seveda v mejah okvira porasta produktivnosti. Predvidoma naj bi se produktivnost povečala za približno 18%. Ostale potrebe pa bo treba kriti s kadrom, ki se bo moral še privajati na specifičnosti naše dejavnosti.

Posebne težave imamo z varilnim kadrom. Težiti moramo za čim ekonomičnejšimi načini varjenja. Če govorimo o ekonomiki, potem ne smemo govoriti o povečanju ročnega varilnega kadra, ampak moramo misliti na uvedbo novih avtomatskih načinov in okrepitev že obstoječega strojnega varilnega parka. S primernimi varilnimi avtomati »ELLIRA, C02« bi lahko varili 50% ceneje. Eden izmed naših ciljev je tudi ekonomičnost. Če smo pri tem že kaj zamudili, moramo čimprej nadoknaditi.

Inž. Marko Celarc

Tukaj proizvajamo kisik

Z gradnjo tega prizidka se bo moralo začeti čimprej, ker bo s povečano proizvodnjo nastopilo takoj pomanjkanje manipulacijskega prostora.

Kakor vidimo, bo naše podjetje zopet prispevalo s svojimi inve-

sticijami svoj delež k našim potrebam, odjemalcem in pripomočilo zdravstvenim ustanovam, letalcem in potapljačem, da bodo brez skrbi za kisik, ki je nujno potreben za njihovo življenje. CTB

Sklepi delavskega sveta

Delavski svet Litostroja je imel v kratkem razdobju dve redni seji, na katerih je razpravljalo o važnih gospodarskih vprašanjih in tekočih zadevah podjetja.

Potrdil je predlog proizvodnega in finančnega plana za leto 1962 in hkrati vzel na znanje odgovore upravnega odbora na pripombe delavskih svetov proizvodnih enot za proizvodni plan za leto 1962.

Potrdil je tudi metodologijo obračunavanja faktorjev in sprejel sklep o spremembi nekaterih členov pravilnika o delitvi osebnih dohodkov delavcev. Odobril je tudi prošnji aktiva žena za en dan izrednega dopusta s priporočilom, da žene ta dopust izkoristijo na praznik žena, dne 8. marca, ali pa kak drug dan v mesecu marcu.

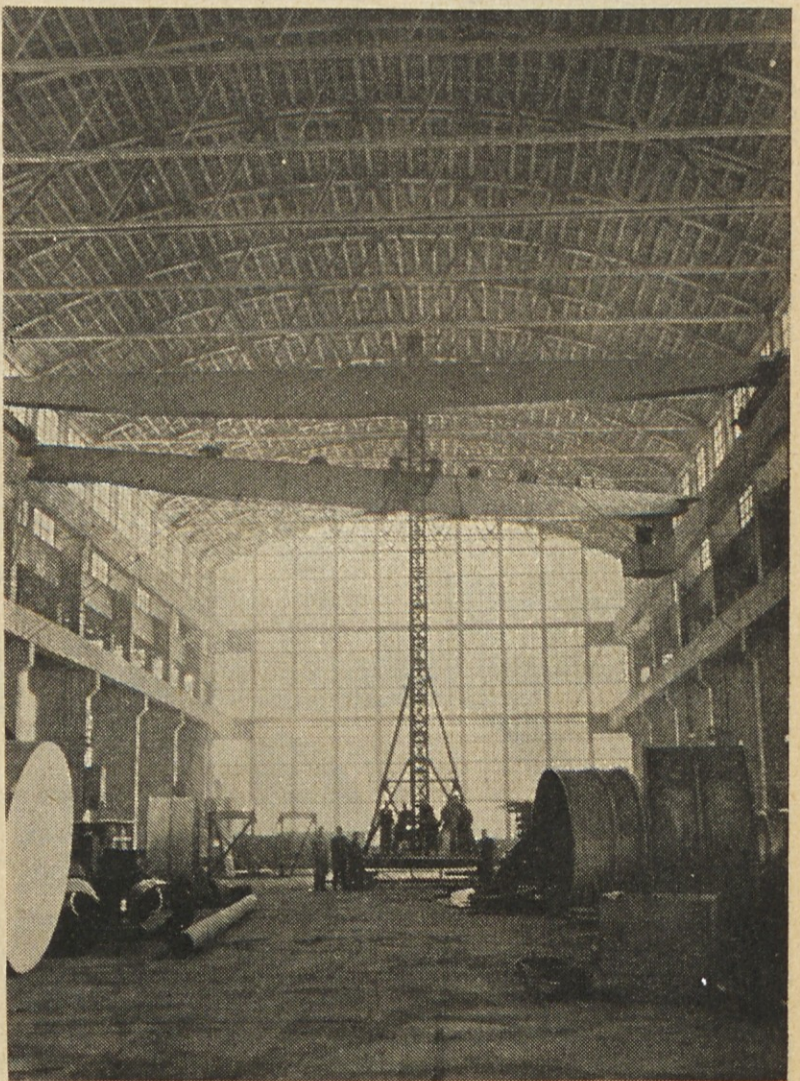
Nadalje je sprejel sklep, da se odloži razprava o pravilniku o penalizaciji, ker se je uvedlo preizkusno obračunavanje po tem pravilniku za čas od 1. 3. do 30. 6. 1962. V tem razdobju bodo lahko DS PE ugotovili, če so potreb-

ne kakšne morebitne spremembe pravilnika in bodo o tem poročali DSP.

Razen tega so govorili tudi o povišanju težavnostnega dodatka za nekatera delovna mesta in potrdili predlog upravnega odbora o nadaljnji izgradnji podjetja. O perspektivnem razvoju podjetja za prihodnja leta je poročal generalni direktor Ivan Kogovšek. Iz obrazloženega programa je razvidno, da se bo podjetje še precej razširilo in da bo za to izgradnjo potrebno vložiti ogromno novih sredstev.

Delavski svet je potrdil tudi predračun dohodkov in izdatkov za Industrijsko šolo Litostroj in za internat te šole za leto 1962 in potrdil bilanco o likvidaciji kina Litostroj s tem, da se preostala sredstva prenesejo v korist Delavsko-uslužbenske restavracije za delno kritje kupljene opreme.

DELAVEC, PIŠI NAM O STVAREH, KI BI JIH BILO TREBA POHVALITI ALI GRAJATI.

Notranjost pločevinarne

Vpliv nedokončane proizvodnje na naš žep

- V zadnjem članku smo si ogledali, kako naše rentabilnejše ali manj rentabilno poslovanje vpliva na višino osebnih dohodkov, ki jih bosta posamezna PE ali sektor mogla razdeliti v določenem obračunskem obdobju svojim sodelavcem.
- Kar na začetku je treba povedati, da je delavski svet na svoji zadnji seji dne 16. 2. 1962 kriterij rentabilnosti še zaostril. Sklenil je namreč, da je treba od osebnih dohodkov, ki leže v nedokončani proizvodnji, izplačati le 90%. Zakaj?

Že v zadnjem članku smo videli, kakšen pomen ima prav gospodarjenje z obratnimi sredstvi in da je pravilno in hitro obračunavanje obratnih sredstev pot do čim večjega dohodka. Zato je namen zaostrite kriterija rentabilnosti ta, da se pospeši obračunavanje obratnih sredstev. Kakor pa smo že večkrat povedali, vsi precej bolujemo za boleznijo, ki se ji pravi »nedokončana proizvodnja«. Vse začnemo, a ne dokončamo. Zato najdemo sto, večših upravičenih, dostikrat pa tudi neupravičenih izgovorov. Doslej je podjetje pritiskalo, da bi naše proizvode čimprej finalizirali, predvsem s pričevanjem, z različnimi akcijami, z letaki, na množičnih sestankih itd. Situacija pa se ni kaj prida izboljšala. Bolezen je torej treba zdraviti z učinkovitejšimi zdravili. Treba je na vsak način doseči, da se bodo sredstva čimprej obrnila, ne pa da brez haska ležijo po vseh kotih in krajih. Naš sistem nagrajevanja je tak, da zahteva, naj bomo za vsako našo napako kaznovani v našem žepu, pri naših osebnih dohodkih.

»NAPAD« NA NAŠE OSEBNE DOHODKE!

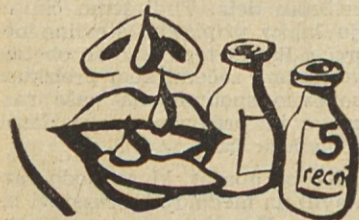
Zato je tudi novo, korenito zdravilo sestavljeno po enakem receptu: z »napadom« na naše osebne dohodke je treba pospešiti proces obračunavanja obratnih sredstev, ali kakor bi temu rekli bolj po domače, pritiskati na znižanje nedokončane proizvodnje.

Doslej smo namreč mirno izplačevali tako osebne dohodke, ki smo jih že prodali, ko smo naročeno blago oddali naročniku in mu ga fakturirali, kakor tudi osebne dohodke, ki so ležali še v nedokončani proizvodnji, ne da bi se brigali, kdaj bomo te osebne dohodke iz nedokončane proizvodnje tudi »fakturirali«. Kasirali smo jih, pa konec. Tako pa seveda res nismo imeli nobenega interesa, da bi jih čimprej prodali, saj smo jih vendar že dobili in jih tudi že porabili.

No, sedaj bo zadeva nekoliko drugačna. Osebnih dohodkov iz nedokončane proizvodnje nam ne bodo več tako mirno in brez težav pritekali v naš žep, ne bomo mogli več v celoti pojediti, kar pravzaprav še ustvarili nismo. Zdravilo je zaenkrat predpisano še v bolj mili obliki. Tako, kakor smo povedali zgoraj: iz nedokončane proizvodnje si ne bomo več izplačevali 100% osebnih dohodkov, temveč le 90%. To se nam bo že nekaj poznalo, čeprav s tem še zdaleč ne bo krita vsa škoda, ki jo kolektiv trpi zaradi nedokončane proizvodnje; po drugi strani pa tudi sami ne bomo še v polni meri kaznovani za napako, ki jo delamo s tem, da se ne poribigamo za čimprejšnjo finalizacijo.

ČE NE BODO POMAGALE TRI KAPLJICE ZDRAVILA, JIH BOMO MORALI POGOLTNITI PET

Za začetek je torej zdravilo predpisano še v majhni dozi. S to stvarjo pa je tako kakor pri

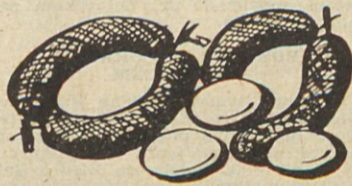

bolezni. Če zdravnik vidi, da predpisana doza ne zadostuje za ozdravljenje bolezni, predpiše

večjo. Tako se bomo z večjimi dozami tega zdravila morali zdraviti tudi mi, če nas doza, kakor jo je predpisal delavski svet, ne bo pripeljala do okrevanja. Čim bolj bomo v stiski za obratna sredstva in se nedokončana proizvodnja ne bo znižala na pametno mejo, ki bi bila še znosna za našo vrsto proizvodnje, tem manjši odstotek osebnih dohodkov iz nedokončane proizvodnje si bomo lahko izplačevali. Namesto da bi obračali obratna sredstva, ki jih imamo na razpolago, bomo del naših osebnih dohodkov iz nedokončane proizvodnje pustili v čistem dohodku in ta del porabili za nakup surovin, pomožnega materiala itd. Kajti surovine in vse drugo moramo imeti, sicer tudi osebnih dohodkov ne bo. Kadar bomo torej ob sprehodu skozi tovarno videli kufe nedokončane proizvodnje, pomislimo: Tu leži moj denar brez haska. Namesto, da bi si za tisti del osebnih dohodkov, ki v tem kupu leži in ki kar kliče, da bi ga spravil v denarnico, privoščil kak priboljšek, ga bom moral dati za nakup surovin, energije itd. Zveza med boleznijo in zdravilom, mislim, je zdaj več kot jasna.

NAŠI PRIBOLJŠKI SO V NEDOKONČANI PROIZVODNJI

Torej paziti na nedokončano proizvodnjo! Pazljivo pregledajte vsak mesec podatke, koliko naših osebnih dohodkov smo pustili neizplačanih v nedokončani proiz-

vodnji. To nas bo nemara le toliko »razjezilo«, da bomo našli pota in načine, kako bi nazadnje le rešili ta problem. Čim prej ga bomo rešili, tem bolje za naše denarnice. Pa tudi naši naročniki bodo z nami vred veseli, da nam je uspelo držati se besede, ki smo jim jo dali ob sklepanju pogodbe, da bo namreč naše izdelke dobil ob tem in tem roku. Da, ti presneti roki nam lahko pokvarijo naš dober glas. Naši naročniki bodo kmalu ugotovili, da smo si kazni za tovrstne grehe naložili »lastnoročno«, kar bo njihovo zupanje v naše delo samo povečalo. Pa še na nekaj je treba ob tem novem režimu osebnih dohodkov v nedokončani proizvodnji pomisliti. Po pravilniku o delitvi čistih dohodkov se šteje za nedokončano proizvodnjo vsa proizvodnja, ki ni fakturirana. Morda nam bo določilo, da dobimo iz nedokončane proizvodnje le 90% osebnih dohodkov, vendarle pomagal, da bomo naše izdelke hitreje fakturirali, da bomo hitreje zbrali vso dokumentacijo, ki jo potrebujemo za izstavitve fakture itd. Torej pazite tudi na hitro fakturiranje.

Seveda nam bodo tudi tisti 10% naših osebnih dohodkov, ki jih bomo pustili v čistem dohodku, izplačani, a šele tedaj, ko bomo nedokončano proizvodnjo uresničili, t. j. fakturirali; le čakali bomo nanje. Koliko časa bomo čakali, bo precej odvisno od nas samih.

Nedokončana proizvodnja pa vpliva tudi na rentabilnost našega poslovanja. Rentabilnost poslovanja pa je po določilih našega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov prvi faktor, od katerega

je odvisna višina naših osebnih dohodkov.

NE SPRAVLJAJMO DENARJA V NOGAVICO

Izračunano je namreč, koliko nedokončane proizvodnje si glede na značaj in vrsto naše proizvodnje smemo privoščiti, koliko je za nas še gospodarno, da imamo

nedokončane proizvodnje. To je tako imenovani normativ nedovršene proizvodnje, ki ga naši delavski sveti proizvodnih enot in sektorjev poznajo. Vsak teh delavskih svetov ve, v kakšnih mejah se sme gibati nedokončana proizvodnja v njegovi proizvodni enoti ali sektorju.

Tega normativa ne smemo prekoračiti, če nečemo gospodariti v svojo škodo. Nič ne pomaga, lastnih obratnih sredstev in obratnih sredstev, ki smo si jih sposodili od družbe, imamo na razpolago le določeno višino in nič več. Seveda moramo izposojene kredite za obratna sredstva družbi vračati. V okviru teh sredstev moramo poslovati, pa naj stane, kar hoče. Res je nemogoče pričakovati od družbe, da nam bo kreditirala prekomerno nedokončano proizvodnjo. Potreb za kredite je kje drugje več in bolj upravičenih in jih bo seveda družba dala tja, kjer se bodo hitreje obračala. Kreditirati nedokončano proizvodnjo se pravi, spravljati denar v nogavico, kjer ne daje nobenega haska.

Kdo bo potemtakem kreditiral tisto nedokončano proizvodnjo, ki jo bomo mogoče imeli iznad normativov, t. j. preko tistega, kar je še dopustno glede na denar, ki ga imamo za obratna sredstva?

Kar mi sami. Spet sami, na račun naših osebnih dohodkov. Vendar pa tu ne tako, kakor s tistimi 90%, da bomo ta denar nekoč le dobili izplačan. Ne, tu tak režim ne bo mogoč. Zaradi prevelike nedokončane proizvodnje, namreč zaradi nedokončane proizvodnje iznad normativov, se zmanjšuje naš čisti dohodek. Sredstva se obračajo počasneje, kakor bi se sicer mogla, in dajejo s tem manjši čisti dohodek.

NE SMEMO SE ZAPISATI SMRTI

Če pa bi si ob manjšem čistem dohodku izplačevali osebne dohodke v polni višini, bi se to re-

klo, da ne bo za sklade podjetja ostalo toliko, kakor smo predvidevali. Že tako in tako nam za sklade podjetja ostane v primerjavi z našimi potrebami malo in nikakor ne gre, da bi nam zaradi čezmerne nedokončane proizvodnje ostalo še manj. Kam bi nas tako gospodarjenje pripeljalo, je na dlani: Vedno manj in manj sredstev bi ostajalo za rekon-

strukcijo podjetja, za nove stroje, za nova stanovanja, za nova obratna sredstva. Osebnih dohodke pa naj bi si delili kar v polni višini? Ne, to res ne gre! Na tak način bi kaj kmalu sploh nehali gospodariti, ker enostavno ne bi imeli več s čim gospodariti. Podjetje, ki se ne obnavlja, se ne širi, ne modernizira, je zapisano smrti. Torej?

Mislím, da je rešitev logična. Kolikor bo čisti dohodek, ki smo ga namenili za sklade, zaradi slabega gospodarjenja z obratnimi sredstvi, t. j. zaradi nedokončane proizvodnje iznad normativov manjši, ga bo treba neke nadomestiti. Sredstev za sklade ne moremo zmanjšati, če se nečemo zapisati poginu. In kako bomo manjši čisti dohodek, kakor smo ga namenili za sklade za nadaljnjo rast podjetja in našega skupnega standarda, povečali vsaj do neke mere, do planirane višine? Izhod je samo eden: Na račun zmanjšanja naših osebnih dohodkov. Neki del naših osebnih dohodkov, ki bi si jih sicer mogli izplačati, bomo morali odstopiti za sklade. Tudi tako določilo je sprejel delavski svet na svoji zadnji seji. Določil je namreč odstotek, za kolikor se bodo naši osebni dohodki zmanjšali ob prekoračitvi normativov za nedokončano proizvodnjo. S tem najbrž še ne bo pokrita vsa škoda, ki jo trpe naši skladi zaradi prekoračenja normativov obratnih sredstev, vsaj do neke meje pa bo. Velja tudi tu, kar smo rekli že zgoraj: Če zdravilo v predpisani dozi ne bo pomagalo, bo potrebno predpisati večjo dozo.

VSÍ SMO ODGOVORNI

Saj ni treba, da pride v resnici do sankcij zaradi prekoračenja normativov nedokončane proizvodnje. Če bomo pazili, do tega tudi ne bo prišlo. Če bo v tej ali oni ekonomski enoti do tega vendar prišlo, ne bomo smeli reči: Kaj pa morem osebno za to, zakaj sem bil lahko jaz za to kaznovan? Pa naj pazijo poklicani, da do tega ne bi prišlo, saj to ni moja naloga in dolžnost.

Ne, tako ta stvar ne gre! Vsem, brez izjeme, je družba zaupala v upravljanje in gospodarjenje svojega sedstva; vsi odgovarjajo, kako jih bomo izkoriščali. Saj imamo samoupravljanje in kdor možnosti, ki mu jih le-to daje, noče izkoristiti, čeprav bi jih moral, mora seveda molče nositi posledice. Kolektiv smo, vsak odgovarja zase, pa tudi vsi za enega in eden za vse. Tega se premalo zavedamo.

Res je, za prekoračenje normativov nedokončane proizvodnje odgovarja nekdo bolj, nekdo manj, pač v skladu z odgovornostjo, ki jo opravlja v zvezi z delovnim mestom, na katerem dela. Prek naših organov samoupravljanja pa moramo na to vplivati prav vsi. Le pogumno in odkrito je treba povedati svoje mnenje, seveda na pravi način in na pravem mestu. Pa ne šele takrat, ko so že posledice tu. Ne, naprej je treba gledati in paziti, da ne pride do pojavov, ki bi nam utegnili škoditi. Po toči zvoniti je prepozno.

Seveda, če se nam je že pripetila nesreča in nam je nedokončana proizvodnja ušla iz rok, pa zato nosimo posledice na naših denarnicah, moramo pogledati, kako je do tega prišlo. Tu bo treba s točnimi analizami ugotoviti, zakaj se je nedokončana proizvodnja povečala, kdo je tako povečanje zakrivil in v koliki meri. Nečesa pa se pri tem zavedajmo: V besu, ko bo morda nekoliko manj denarja, kakor bi ga moralo biti, bomo nagnjeni k temu, da bomo kar pavšalno iskali krivca in obdolžili kar prvega, ki nam pride pod roko ali pa si prizadevali, da vse naše napake skrijemo pod »objektivni vzrok«, ki je sicer delno lahko prispeval k povečanju nedokončane proizvodnje, a pod njegov plašč vsekakor ne moremo skriti subjektivnega t. j. tistega, kar smo tako »mimo-

grede« sami, ta bolj, ta manj, prispevali k prekomernemu naraščanju nedokončane proizvodnje. Vzrokov za to je po navadi več, so objektivni in subjektivni. Bodimo toliko pošteni, pa jih v analizah tudi tako razvrstimo, ne glede na levo in desno. Subjektivne pa še naprej razvrstimo na grobo malomarnost, malomarnost, neznanje itd. Če tega ne bomo storili, če bomo iskali le grešnega kozla, ne bomo prišli nikamor.

LOV NA ČAROVNICE JE ODVEČ

Pa še nekaj! Če odkrijemo subjektivne krivce za prekomerno naraščanje nedokončane proizvodnje ali pa za kak drug nevspečen pojav, zadevo najprej prespimo, potem pa jo rešimo po človeško in ne uprizarjamo lova na čarovnice. Sankcije naj bodo primerne stopnji in naravi krivde prizadetega. Na razpolago je toliko ukrepov, da primerna izbira res ne bo težka: od pouka prek svarila, disciplinskih ukrepov do premestitve na drugo delovno mesto itd. Na vsak način pa bomo morali zaostri osebno odgovornost vsakega posameznika tako glede nedokončane proizvodnje, kakor tudi glede vsega ostalega, kajti posledic takega ali drugačnega dela vsakega posameznika ne trpi le tisti posameznik sam

(ta največkrat še v najmanjši meri), največkrat ves kolektiv, bodisi širši ali ožji.

FAKTOR EKONOMIČNOSTI

Drugi faktor, od katerega zavisi višina naših osebnih dohodkov v posameznem mesecu, je faktor ekonomičnosti.

Ta se po določilih pravilnika o delitvi osebnih dohodkov ugotavlja tako, da se primerja razmerje med dejansko lastno ceno iz leta 1961 in dejansko doseženo lastno ceno v obračunskem obdobju. Lastna cena, to so naši stroški proizvodnje. V te stroške spadajo: režijski in pomožni material, amortizacija, obresti na osnovna in obratna sredstva ipd., ne pa tudi izdelavni material. (Glej članek predsednika DS na l. strani).

Izračunali bomo ta faktor tako, da bomo primerjali lastno ceno na 1 obračunsko uro iz leta 1961 z isto lastno ceno iz leta 1962.

Ta faktor nas sili predvsem v to, da pametno izkoristimo čas, ki ga rabimo za proizvodnjo in da režijske stroške držimo v pametnih mejah. Nekateri od teh stroškov, ki jih primerjamo med seboj, so namreč neodvisni od višine in vrednosti proizvodnje. To so zlasti amortizacija ter obresti na osnovna in obratna sredstva. Te stroške moramo plačevati, če kaj delamo ali nič, če delamo več ali manj. Če delamo manj, moramo te stroške porazdeliti na manjšo proizvodnjo, ta je potem seveda dražja, vse naše poslovanje ni ekonomično. Če pa seveda naredimo več, se stroški porazdele na večjo proizvodnjo in so v takem primeru naši proizvodi cenejši. Ceneje jih moremo prodajati ali pa nam ostane več za osebne dohodke in sklade.

Čisto preprosto povedano: faktor ekonomičnosti nas sili, da sredstva, ki jih imamo na razpolago, čimbolj izkoristimo, da z njimi čimveč napravimo. Vsaka neizkoriščenost strojev in vsako tratenje režijskega in pomožnega materiala se nam maščuje na ta način, da je faktor ekonomičnosti manjši; s tem se seveda zmanjšujejo tudi naši osebni dohodki.

Ostale činitelje si bomo ogledali v naslednjem članku.

Ivan Svöljšak

Delo samoupravnih organov

Ze nekaj časa uveljavljamo v časopisu prakso, da o vseh pomembnejših vprašanjih v podjetju, ki so predmet razprav na sejah samoupravnih organov (upravnega odbora, osrednjega delavskega sveta podjetja in delavskih svetov posameznih enot in sektorjev), poročamo neposredno, to je z obravnavanjem ali podrobnejšim prikazovanjem vseh teh posameznih perečih vprašanj na straneh našega časopisa. Menimo, da je ta pot najboljše, kajti samo tako lahko seznanjamo ves kolektiv v podrobnostih z zadevami, ki so za razvoj in napredek naše tovarne kakor koli pomembne, v tem ko nam suhoparno naštevanje sklepov upravnega odbora ali delavskega sveta ni nudilo dovolj vpogleda v pomen in bistvo obravnavanih vprašanj. Tako že nekaj mesecev ponazorujemo razprave o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov v podjetju s posameznimi razlagami o značilnostih novega sistema o delitvi teh dohodkov v naši tovarni. Enako smo prikazali, na primer, naš proizvodni načrt za leto 1962 ali naše poslovne uspehe v letu 1961 in še nešteto drugih zadev, ki so nas konkretno zanimalo in so o njih seveda ponovno razpravljali tudi na sejah samoupravnih organov.

Če pa kljub temu menimo, da moramo od številke do številke zabeležiti tudi sklepe teh organov ali razprave na dnevnem redu njihovih sej, nas pri tem vodi želja, da bi na nekatera obravnavana vprašanja še posebej opozorili in jih osvetlili, da bi s tem hkrati povedali, kako se posamezni konkretni problemi obravnavajo. Uredništvu našega časopisa je ta naloga olajšana, ker se njegovi zastopniki lahko udeležujejo vseh sej samoupravnih organov v podjetju.

To pot bi hoteli opozoriti člane kolektiva predvsem na dve pomembnejši seji: sejo upravnega odbora z dne 1. marca t. l. in sejo DSP z dne 2. marca t. l. Na njih so člani obeh samoupravnih organov obravnavali nekaj zelo važnih vprašanj za nadaljnji razvoj našega podjetja po njegovi reorganizaciji na ekonomske enote in sektorje. Korak naprej v tej reorganizaciji je bil nedvomno storjen z obravnavanjem osnutka pravilnika o penalizaciji, saj se skozi načela in prakso penalov najbolj določeno uveljavljata obe

temeljni načeli nove organizacije podjetja: po eni strani popolna obračunska samostojnost ekonomskih enot, po drugi strani pa njihova nezmanjšana odgovornost za delo in uspehe vsega podjetja (ali stopnja njihovega dejanskega sodelovanja z drugimi ekonomskimi enotami in sektorji zaradi boljše skupnega poslovanja). Ker gre tu za zelo pomembne in skoraj bi rekli — ključne določbe o dobrem funkcioniranju ekonomskih enot, menimo, da je DSP storil prav, ko je sprejel sklep, da bo novi pravilnik — po sprejetem osnutku — v preizkušnji do konca prvega polletja, ko naj bi EE najprej ugotovile vse njegove prednosti in slabosti in prek svojih delavskih svetov stavile nove predloge za njegovo izboljšanje, nakar bi ga dokončno uveljavili.

V znamenju novih načel o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov je bila obsežna — in po skrbno pripravljenih analizah močno poglobljena — razprava o razdelitvi plačnega fonda na ekonomske enote in sektorje. Ne da bi se še sedaj spuščali v podrobnosti raznih kriterijev, ki so se pri tem morali upoštevati, naj tu zabeležimo predvsem dejstvo, da so se vsi člani UO pri obravnavanju

te zadeve vseskozi zavedali, da je treba ta vprašanja pretretati s pozicij ekonomskih zakonov in po temeljnem načelu, da je dvig osebnih dohodkov mogoče le na temelju večje proizvodnje in višje produktivnosti dela. Nedvomno je dokaz zrelosti naših samoupravnih organov, če so se te vprašanje lotili in jim iskali ustrezne rešitve na temelju že izdelanih proizvodnih planov, kakor tudi na temelju perspektivnega plana o razvoju Litostroja v nadaljnjih letih. Če bodo tudi posamezne ekonomske enote oziroma njihovi delavski sveti obravnavali ta vprašanja iz istih pozicij, lahko upamo, da bo naš sistem delitve osebnih dohodkov na zdravih temeljih.

Razen odobritve proračuna Industrijske šole in njenega interneta ter zaključnega računa kina Litostroj, ki je svoja osnovna sredstva prenesel na našo menzo, sta se UO in DSP seznanila tudi s stanjem pogajanja za ponovno včlanjenje našega podjetja v »Inagro«, s predlogom za pogodbeno sodelovanje z Zavodom za avtomatizacijo in sporazumom o sodelovanju s podjetjem »Djuro Djaković« iz Slavonskega Broda pri opremi cementarn. (—n)

Podajmo si roke

Z gotovostjo lahko trdimo, da je glavno rano našim medsebojnim odnosom povzročila II. svetovna vojna in njene posledice, ko se nismo imeli časa poglobljati v vsakega posameznika in njegove težave. V zadnjih letih pa so, kot vse kaže, pogoji za to dozoreli in posvečamo medsebojnim odnosom čedalje več pozornosti. O tem smo pred nedavnim pisali tudi v našem listu, zato želimo navezati svoje misli na objavljena mišljenja. Večina vprašanih je trdila, da bi se naši medsebojni odnosi izboljšali, če bi ljudje izvrševali postavljene naloge, če bi poostriili delovno disciplino, če bi poskrbeli za čim boljše proizvode, če ne bi zanemarljivo interesu podjetja kot celote, če bi sami analizirali napake in jih skušali popraviti, in podobno.

Toda na prvi pogled smo opazili, da teh nopolni ni tako lahko uresničiti. Mislim, da izvirajo glavni spori iz človeka samega in stanja produkcijskih sil, iz tega, kaj bi radi in kaj zmoremo. Zato je nespametno misliti, da je mogoče doseči neke popolnoma skladne trajne in urejene odnose, dokler se neka tovarna bori za višjo proizvodnjo, dokler je gibčna in živa. Še dolgo bodo nasprotja med človekovimi osebnimi zahtevami in zahte-

vami celote. Ta vedno prisotni osnovni spor med ljudmi, ki so poklicani, da nadzorujejo, in med ostalimi uslužbenci, je del ustvarjalnega procesa in sestavni del proizvodnje sploh. V tem trenutku namreč, ko ljudje, ki vodijo tovarno, od delavcev zahtevajo nove napore, so v sporu, če že ne z ljudmi kot celoto, vsaj z delom njihove narave, z nekaterimi njihovimi osebnimi zahtevami.

Poskusimo izrezati iz kartona različne like in jih nato zložiti oziroma sestaviti v celoto. Se vsi robovi ujemajo? Ali noben lik ne sega čez drugega, ali so vsi robovi vidni in kljub raznoterosti tvorijo, zloženi z ostalimi liki, celoto? To ni lahko. Toda še teže je ustvariti skupino ljudi, ki so po svojih duševnih lastnostih različni, v neko celoto, kjer ni trenj, temveč se sile posameznikov vsklajajo v eno moč, ki ustvarja, deluje in proizvaža.

Na tem področju so na primer v Sovjetski zvezi, zlasti med znanstvenimi delavci, že ustvarili učinkovite skupine ljudi, ki so dosegle že lepe uspehe in tudi v praksi uresničili nekatere Marksove postavke o teh odnosih. V primeru našega podjetja lahko na tem področju mnogo koristijo pametni posegi političnih organizacij, dobra kadrovska politika, analitična ocena delovnih mest, tovarniški psiholog, socialni delavec, naš časopis in drugi. Prelivanje kadrov in prilagoditev posameznikov kolektivu je še vedno živo. Tukaj nastajajo vedno delovne moči iz vseh krajev Slovenije in izven meja naše republike.

Pretopitev ljudi v enotno delovno silo z enotno voljo in ciljem, kjer bi lahko vsi razvili vse svoje sposobnosti in sprostili vso ustvarjalno energijo, še zdaleč ni uresničeno. V Litostroj prihajajo vedno nove moči, ki prinašajo s seboj v ureditev dobrih osebnih odnosov nove probleme in tudi težave. Vsem tem je treba posvetiti pozornost.

Naš politični sistem, naše družbeno samoupravljanje želi tem, od davnih dni ukoreninjenim odnosom, narediti konec. To je pa dolg proces, ki ne bo prinesel zaželenih uspehov čez noč. Z vsemi močmi se trudimo, da bi opravili iz našega besednjaka fevdalno-kapitalistične pojme »nadrejeni« in »podrejeni« in vse težave, ki izvirajo iz njih. M. S.

Aktiv žena Litostroja je letos zelo lepo proslavil svoj praznik — 8. marec — s prireditvijo v novi litostrojski restavraciji. V pestrem, več kot uro trajajočem programu so sodelovali recitator-

ki mala Jasna Andreasičeva ter Zora Suštarjeva, litostrojski sekretet Veseli kovinarji, prikupna pionirska plesna para Branko Smolej—Milojka Vidmar in Marko ter Karmen Tomšič in pa naš priznani plesni par Kramer. Kot goste na prireditvi pa smo pozdravili folklorni ansambel Tovarne dekorativnih tkanin in ansambel Rudija Bardorferja s humoristom Lojzeto Poreberjem ter pevcem Petrom Ambrožem. S svojimi živahnimi, odlično izvedenimi točkami so vsi nastopajoči zasluženo želi velik uspeh.

Po kratki zakuski so vse povabljenke in povabljenki nadaljevali v veselem razpoloženju s plesom na poskočne viže, ki so jih Veseli kovinarji neutrudno izvajali iz svojih instrumentov.

V. H.

Mladinski drobiž

IZVOLILI SO MLADINCE V KOMISIJE ODS METALURŠKIH OBRATOV

Na seji sekretariata metalurških obratov so mladinci izvolili predstavnike, ki bodo delali po posameznih komisijah obratov delavskih svetov metalurških obratov, na volitvah v DS pa bi že kandidirali. Zelimo, da bi bilo v nove DS izvoljeno čim več mladincev, ki bi s svojim aktivnim delom sodelovali pri delavskem samoupravljanju.

POSEBNO POZORNOST DOLENJCEM

Mladinci livarne jeklene litine delajo zadovoljivo in se skušajo čim teje povezati s političnimi in družbenimi organizacijami. Na sestanku, ki je bil v februarju, so razpravljali o delu mladinskega aktivna in klubu mladih proizvajalcev. Mladinski aktiv je vse svoje naloge vestno opravil v povezavi s TK, v tem ko so člani KMP imeli dva pogovora o novih metodah dela. V KMP poudarjajo važnost sistema izobraževanja mladih. Potrebno bo pritegniti čimveč neorganizirane mladine. Prek proizvodnih konferenc, mladinskih sestankov in KMP, ki bi s svojim sodelovanjem pripomogli k uspešnejšemu delovanju mladinskega aktivna. Na sestanku so sklenili, da aktiv livarne jeklene litine razdelijo na dva aktivna. Eden naj bi zajemal mladince livarne in drugi mladino čistilnice ulitkov. Posebno pozornost bo potrebno posvetiti mladincem v čistilnici, ki se vozijo z Dolenjske in delajo v treh izmenah, ki naj bi se seznanili s problemi proizvodnje v obratu, načinom upravljanja v podjetju in sodelovanjem mladine v organih družbenega upravljanja.

USPEŠNA REORGANIZACIJA

Mladinci oskrbovalnih obratov 2 so imeli proizvodno konferenco, na ka-

teri so obravnavali osnove delitve čistega in osebnega dohodka. Po uspešnih proizvodnih konferencah se lepo vidi, da je bila organizacija mladinskega aktivna na dva dela pravilna.

PREMALO MLADINCEV NA PRVEM SESTANKU

V mesecu februarju je sekretariat oskrbovalnih obratov 3 sklical prvi mladinski sestanek, ki ni bil zadovoljivo obiskan, saj je zaradi medsebojnih oddaljenosti gradbenega in transportnega oddelka ter površinske zaščite težko zbrati vse mladince. Zato bo potrebno pravočasno obvestiti mladince, da bi prisostvovali mladinskemu sestanku, bodisi med delovnim časom (malico) ali pa v prostem času.

ZELIMO SE AKTIVNO UDEJESTVOVATI

V livarni sive litine so imeli dva mladinska sestanka, na katerih so se pogovarjali o delu aktivna, o delu posameznih komisij in o delitvi čistih in osebnih dohodkov. Izrazili so željo, da bi v bodoče aktivneje delovali na delovni akciji za ureditev športnega parka in pomagali pri izvajanju kulturno-zabavnega programa.

Članarino so plačali vsi mladinci za leto 1962.

SESTAVLJEN PROGRAM DELA KMP LITOSTROJA

Sedemčlanski odbor KMP je izdelal program, po katerem naj bi delovale vse sekcije v povezavi z odborom KMP. Pred nami je vrsta nerešenih problemov, ki se jih moramo lotiti v najkrajšem času, če hočemo, da KMP postavimo na zaželen tir. Predvsem bo potrebno posvetiti posebno pozornost proizvodnim problemom.

Rotim vas: Delajte varno!

Dobili smo pismo našega nekdanjega delavca Štefana Kovača, ki živi zdaj v Prekmurju in je ob veliki nesreči leta 1952 v našem podjetju izgubil obe nogi. Leta 1960 mu je naše podjetje podarilo nov avtomobil, letos pa so ga ob desetletnici njegove nesreče ponovno obiskali predsednik sindikalne organizacije Franc Kranjc, član sindikalnega odbora Ante Burič in socialna delavka Dana Berčič. Ob tem obisku je tovariš Kovač napisal za naš časopis naslednje:

»Februarja so me obiskali litostrojski predstavniki, ki so mi prinesli darilo 25.000 dinarjev. Za plemenitost in pozornost se kolektivu prisrčno zahvaljujem. Hvala za tople besede, s katerimi so mi vlili novega poguma. Ponosen sem, da sem bil zaposlen v takem podjetju, kot je Litostroj. Ljubil sem to gigantsko podjetje in ljudi v njem. Sporočam vam, da je klavrno biti invalid, zato vas rotim, delavci, pazite na svoje zdravje, delajte varno!«

Štefan Kovač z družino in zastopniki Litostroja

Stroj je meril spočitost in utrujenost

Zanimiv poskus, ki smo ga izvedli v našem podjetju

Pred kratkim je prispel v Litostroj novinar hrvatskega časopisa Vijesnik u srijedu in pripeljal s seboj zanimivo napravo, ki utegne prinesiti v naš delovni čas, v psihološko, zdravstveno in telesnovzgojno delo marsikatero novost. Gre za aparat za merjenje reakcijskih časov, ki so ga izdelali v inštitutu Fakultete za elektroniko in šibki tok v Ljubljani po načrtih inž. Arsenula Surlana. Delovanje te zanimive priprave je zelo enostavno. Za mizo sedi delavec in pozorno gleda in poslušava vsak signal, ki pride iz aparata. Tisti trenutek, ko zagleda ali zasliši signal, ki pride iz aparata, pritisne na gumb, na kate-

rem mu ves čas poskusa leži prst. Čas, ki poteče od tistega trenutka, ko zazna signal, pa do takrat, ko pritisne na gumb, imenujemo reakcijski čas. Z aparatom se da do tisočinke sekunde natančno izmeriti čas, ki je pretekel od tistega trenutka, ko si zaslišal ali zagledal signal, pa do takrat, ko si nanj reagiral.

Tudi v našem podjetju smo že ugotavljali, ali vpliva utrujenost preizkušanih oseb na dolžino reakcije. Poizkus smo izvedli na skupini delavcev v dveh časovnih presledkih; prvega pred pričetkom dela, drugega pa po končanem osemurnem delu in obkrajkrat izmerili reakcijske čase.

Rezultati so pokazali znatne razlike v dolžini reakcije na svet-

lobne in zvočne signale. Ko smo utrujeni, so naše reakcije počasnejše in zato torej reakcijski časi daljši.

Rezultati teh meritev so potrdili naše praktične izkušnje, da smo proti koncu delovnega časa precej manj pazljivi kakor ob pričetku dela. Tudi temu činiteľu lahko pripisemo številne nesreče. Razen tega smo se ob tem skromnem začetniškem preizkusu ponovno spomnili na naše razprave in predloge o skrajšanju delovnega časa.

Ko bo aparat, ki ga bodo razstavili na mednarodni razstavi izumov v Bruslju, ponovno v Jugoslaviji in ga bodo izpopolnili, bi ga za primerno ceno lahko kupili tudi pri nas. V. P.

Nove poti v izobraževanju kadrov

NAGEL PORAST BRUTO PRODUKTA — POVEČEVANJE ŠTEVILA NOVIH SODELAVCEV ZARADI UVEDBE TREH IZMEN — NOVE POTREBE ZNANJ ZAPOSLENIH OB REORGANIZACIJI PODJETJA V SPECIALIZIRANE ENOTE — POVEČANE ZAHTEVE V UPRAVLJANJU — POVEČANE POTREBE VKLJUČEVANJA ZAPOSLENIH V ORGANE UPRAVLJANJA PO ENOTAH — FORMIRANJE KOMISIJ ZA IZOBRAŽEVANJE PRI DS PE IN S — PRIPOROČILA RESOLUCIJE ZVEZNE LJUDSKE SKUPŠČINE O STROKOVNEM IZOBRAŽEVANJU ZA BOLJ SISTEMATIČNO, POSTOPNO IN VSESTRANSKO IZOBRAŽEVANJE ZAPOSLENIH, TO SO NOVE ZAHTEVE ZA IZOBRAŽEVANJE, KI TERJAJO NOVE POGOJE ZA IZOBRAŽEVALNO DELO

Namen te obravnave je, seznaniti zainteresirane o trenutnem stanju našega izobraževanja s prošnjo, da v našem listu pomagajo oblikovati predloge za najbolj ustrezne rešitve. Razen tega bi hoteli opozoriti komisije DS PE in S za izobraževanje, da se za svojo enoto odločijo, kako ravnati v navedenih primerih.

Radi bi vas hkrati obvestili, čeprav s precejšnjo zamudo, da se je oddelek za vzgojo kadrov preselil iz poslopja bivše industrijske šole v nekdanje prostore v podaljšku poleg ambulante, severni vhod, prva vrata desno. Prepričani smo, da nas boste iskali v mesecu marcu, ko bo vpisovanje za počitniško prakso, in v mesecu aprilu, ko bo razpis za štipendije oziroma kreditiranje.

V začetku sezone 1961/62 smo se lotili združevanja šolskega centra in tovarniškega centra za izobraževanje v center za izobraževanje Litostroj. Zelimo boljše izkoristiti kapacitete za izobraževanje in sprostiti referat vzgoje kadrov za:

- boljše ugotavljanje potreb po izobraževanju,
- hitrejšo izvajanje naročil za vse oblike izobraževanja,
- ugotavljanje profilov delovnih mest in programiranje izobrazbe,
- organizacijo izobraževanja izven centra,
- merjenje rezultatov izobraževanja,
- uvajanje in razvijanje novih metod dela.

Začasna zasedba pridobljenega delavniškega prostora z ukinitvijo kina, predavalnic in kabinetov v centru je zelo neugodna za zadovoljevanje potreb izobraževanja enot. Zaradi te okrajnosti kapacitete pa naprošamo vodstva enot, da nam pravočasno sporočajo vse potrebe izobraževanja in vse spremembe v potrebah in skušajo razumeti našo zagato, ko bo včasih treba iskati nadomestne rešitve.

Zasedba strojnih učnih mest je tolikšna, da v sezoni 1961/62 ne zmoredemo več novih naročil. Centru so nujno potrebni novi stroji, da le nekoliko omilimo sedanjo obremenitev in da nadomestimo dotrajan strojni park. V zadnjih letih je po enotah občutno pomanjkanje delavcev za delo na strojih. To stanje se bo verjetno še stopnjevalo. Zanašanja na rešitev od zunaj so nas v zadnjih dveh letih nekajkrat razočarala. V večji meri se bo torej treba opreti na lastne sile. Temu pa ne bomo kos s sedanjim številom strojev in z njihovo sedanjo kvaliteto. Odlaganje z nabavo novih strojev za izobraževalni center se nam v bližnji prihodnosti lahko bridko maščuje. Te težave že občutijo tudi udeleženci raznih oddelkov izobraževalnega centra. Nekateri imajo najbrž občutek, da smo jih pozabili, posebno tisti na stopnji specializacije. S precejšnjo zamudo smo pričeli z litarjskim oddelkom, ki bo kmalu zaključil s poukom, potem prideta na vrsto še oddelka kovinarjev. Naša želja je, da bi enakomerno razvijali izobraževanje na vseh stopnjah. V bodoče bomo prisiljeni omejiti prijave le na en oddelek na vsaki stopnji. Temeljito naj bi premislili vsi, ki se na novo vpisujejo, ali bodo zmogli obiskovati pouk redno do kraja. Upadanje obiska po oddelkih večja stroške in končno povzroča tudi težave z združevanjem skupin po oddelkih. Ne kaže več precenjevati svojih moči; s tem namreč odvezemo mesta tistim, ki zmoredajo in so pripravljene redno obiskovati pouk. Mnogi so odpadli tudi zato, ker so pričakovali milejših kriterijev za preverjanje znanja in nižjo zahtevnost pouka kakor pri raznih tečajih za kvalifikacijo, ki jih prirejajo institucije v mestu. Če hočemo zagotoviti boljše proizvodne rezultate in uspešneje upravljanje, potem bomo to do-

segli le s stopnjevanjem zahtev. Na popuščanje se ni več mogoče zanašati!

Zavedamo se, da vozarjenje in stanovanjske težave resno ovirajo izobraževanje. Komisije DS PE in S za izobraževanje in skrb za človeka se bodo morale s skupnimi naporii odločneje spoprijeti s stanovanjsko gradnjo in s težavami vozačev, ker oboje prav tako občutno zmanjšuje uspeh izobraževanja.

Z letošnjo sezono prenehajo delavski oddelki tehniških srednjih šol; postopoma jih zamenjujejo v sezoni 1961/62 uvedeni oddelki za odrasle. Prednost novih oddelkov je v tem, da so se po načelih resolucije začeli prilagajati s predmetniki in urniki, z izpitnim režimom, po času trajanja, interesom proizvodnje in zaposlenih in zahtevam metodike pouka za odrasle. Take oddelke imamo tudi v našem izobraževalnem centru.

Menili smo, da je potreba skrajšanega delovnega časa že odpadla. Urnik pouka sicer upošteva delo v izmenah, pouk se pričinja po končanem delu, toda ne delajo v izmenah v vseh enotah in ne na vseh delovnih mestih. Sluša telji se oglašajo s kolektivnimi prošnjami, da še v prihodnje zadržimo ugodnost skrajšanega de-

Alfred Tomažič razlaga organizacijsko razdelitev podjetja

lovnega časa, češ da je premalo časa za učenje in ker se tisti, ki delajo v izmenah, ne morejo udeleževati pouka, kadar je ta dopolne. Zaradi prostorne stiske zanekrat pa ni izvedljiva drugačna razvrstitev skupin.

KAKO KRITI STROŠKE IZOBRAŽEVANJA V NOVIH POGOJIH

V preteklem letu smo stroške izobraževanja krili iz 1-odstotnega dela bruto izplačanih osebnih dohodkov in iz dela sklada skupne porabe.

Pravica delitve dohodka in osebnih dohodkov po PE in S je povezana tudi s skrbjo za strokovno usposabljanje kadrov.

Nekatere enote so predlagale, naj bi sredstva delili tako, da bi 30% bilo za potrebe podjetja, 70 odstotkov pa naj bi dobile v uporabo enote. Najprej se bo treba odločiti, kaj štejemo v potrebe podjetja.

Za potrebe podjetja bi lahko smatrali:

- sredstva, ki so potrebna izobraževalnemu centru;
- stroške šolanja tistih kadrov, ki jih bodo enote potrebovale v perspektivi in še niso bili v delovnem razmerju;
- stroški strokovnega usposabljanja za izravnavo kadrovske strukture, kar ni bilo mogoče izvesti ob formiranju enot.

Za kritje teh potreb bi morale enote zaenkrat prepustiti 40% svojih sredstev za izobraževanje in bi ostalo za njihove potrebe samo 60 odstotkov.

Ta ključ delitve naj bi se v bodočih letih spreminjal v korist

enot. Da bo to izvedljivo, se nam vsiljuje dvoje ukrepanj:

a) ob delitvi dohodka zagotoviti večja dodatna sredstva iz sklada skupne porabe;

b) preiti postopno na kreditiranje izobraževanja.

Ad a)

Lansko leto je bilo iz sklada skupne porabe izdvojenih 5,8 milijona za izobraževanje. Ta sredstva bo treba povečevati, če hočemo pri povečanju obsega kadrov zadržati vsaj sedanjo strukturo. Razišrjanje asortimana, posebno zaradi uvajanja nuklearne tehnike na področje energetike in v druge panoge industrije, bo zahtevalo, da sedanjo strukturo še izboljšujemo. Pravočasna priprava ustreznih kadrov terja večje stroške.

Ad b)

Potrebno je razširiti možnost izobraževanja ob danih sredstvih s tem, da začnemo s kreditiranjem izobraževanja.

Delavec in knjiga

Naš znani kulturni delavec, književnik in prevajalec Božidar Borko, predsednik društva književnih prevajalcev Slovenije, nam je poslal ta članek, namenjen posebej spodbudi k izobraževanju naših delavcev kot nosilcev družbenega samoupravljanja. Pisu se zahvaljujemo za lepe misli in pozornost. Uredništvo

Neki francoski potopisec, ki je pred vojno potoval po naših krajih, je v svojem spisu poudaril kot značilno posebnost, da je pastirica, ki je pasla kravo blizu proge, prebirala knjigo. Kulturnega Francoza je to presenetilo, in ko je ugledal v izložbenih oknih ljubljanskih knjigarn množico lepo opremljenih slovenskih knjig, je videl v tem dokaz kulturnosti malega slovenskega naroda.

To tujčevu pripovedovanje nam je samo v čast. Knjiga je bila pri nas vedno priljubljena. V časih, ko smo se trdo borili za narodni obstoj, nam je bila orožje. S knjigo smo dokazali značaj in pomen našega jezika in se z njo še krepili za nadaljnje boje, ki so nas čakali.

Tujca je presenetilo dejstvo, da pri nas pastirica bere knjigo. Poznamo velike in kulturne dežele, v katerih človek redkokdaj vidi tak prizor. Na splošno pa je knjiga povsod po svetu najuspešnejši pripomoček za širjenje in poglobljanje znanja, posredovalka med narodi in dobami, ena izmed zanimivih sil kulturnega napredka. Čeprav imamo danes še druge uspešne pripomočke za širjenje kulture, je vendar ostalo knjigi njeno prvotno mesto: še vedno je nenadomestljiva in nepogrešljiva. Ali si lahko mislimo demokratično družbo in njeno omiko brez knjig?

Predvsem pa si ne moremo misliti napredka naše socialistične družbe brez tistih kulturnih zakladov, h katerim je dobra knjiga najzanesljivejši ključ. Človek, ki hoče biti zaveden in koristen član nove družbe, se mora neugnano zanimati za velika vprašanja našega časa in okolja, biti mora v stalnem stiku z razvojem domače in svetovne kulture, da ne govorimo o njegovem nenehnem strokovnem izpopolnjevanju. Dobra knjiga mu je pri vsem tem najboljša pomočnica.

To je splošno poslanstvo knjige v življenju napredne družbe. In kaj naj bi pomenila knjiga za današnjega industrijskega, obrtnega in vsakega drugega delavca? Po pravici se poudarja potreba stalnega zmanjševanja razlik med ročnim in duševnim delavcem. To kajpada ne more pomeniti, da bi se zabrisale posebnosti, ki jih ima vsak poklic in zahteve, ki jih zastavlja sleherno človeško delo. Gre samo za pravilno in pravično

uravnotežanje družbenih slojev, predvsem pa za zbrano ureditev tiste ravni, na kateri se razvija vsako, tudi najbolj specializirano človeško delo. Gre za to, da se raven ročnih delavcev čim bolj dvigne — ne samo v materialnem, temveč tudi v duševnem pogledu. In tu smo pri jedru vprašanja, ki smo si ga zastavili.

Nekoč je bila kultura, sloneča na znanju, na duševnih vrednotah, na izsledkih znanosti in plodovih umetnosti, prednost in lastnina tanke plasti učenih in premožnih ljudi. Z vstopom množic v zgodovino, z demokratizacijo, z razvojem ekonomskih in tehničnih možnosti je začela čedalje bolj prodirati med delovno ljudstvo. In prodirala je predvsem ob posredovanju knjige. Današnje naklade knjig pri velikih narodih, naklade, ki gredo v stotisoče, da, v milijone, so izraz tega dogajanja in bi bile v prejšnjih dobah nemogoče. Prav te številke pa pričajo, da z večjo in z demokratičnejšo kulturo raste tudi pomen knjige za delovnega človeka nasploh.

Delavcu raznih strok pa danes ni knjiga potrebna samo kot pripomoček, ki mu omogoča, da se razgleda v stroki, ki jo pozna iz prakse in katere nenehni razvoj bi moral spremljati ne le po praktičnih izsledkih, marveč nekoliko tudi po teoretični podlagi, ki je izhodišče tega razvoja. To je potrebno zaradi tega, ker delavec ni več — kot je bil v kapitalistični družbi — samo sredstvo v proizvodnji naroda, izpopolnitev strojev, marveč je v celotnem proizvodnem procesu najvažnejše, kar ta proces ima — skozi njegovo delo dobiva ves proces svoj smisel, z njim se vključuje med tiste dejavnike, ki omogočijo družbi in človeku dostojno življenje in razširjenje pogojev človeške blaginje in sreče. Naš delavec je, kakor pravimo, subjekt vsega delovnega procesa, on pamaga preko organov samoupravljanja voditi proizvodnjo. Zato je nasproti delu in tovarni ali delavnici v povsem drugačnem razmerju, kot je bil delavec kapitalističnega podjetja. To je nov tip delavca in zanj ni vseeno, koliko je razgledan, kakšno je njegovo splošno znanje, koliko so trdi ideološki temelji, na katerih sloni njegova zavest. Iz tega pa nujno poteka zahteva po večji kulturnosti, širših razgledih,

Sedanje štipendiranje vsebuje več negativnih elementov. Do štipendije se dokopljejo predvsem tisti, ki imajo znanje pri dajalcih štipendij in zagotovljeno stanovanje. Socialno ogrožen študent je prisiljen, da se loti tistega študija, za katerega ga slučajno štipendirajo, ne pa tistega, za katerega čuti največ nagnjenja ter sposobnosti.

Poleg Litostroja je malo dajalcev štipendij, ki bi upoštevali študijski uspeh, socialni izvor, materialno stanje in letnik študija.

Višine štipendij ne uoštevajo krajevne ugodnosti tistih, ki stanujejo v mestih šolanja. Ta ugodnost je odločilna prav v prvem letniku študija, ko se je težko poznati, pa je odmerjena najnižja štipendija.

Štipendije pa nekateri sploh ne odslužijo, drugi pa jo odslužijo v enakem roku, ne oziraje se, kako so produktivni in prizadevni pri delu.

(Nadaljevanje na 10. strani)

poglobljenem pogledu na svet. In kdo naj mu vse to posreduje, če ne knjiga? Današnji delavec, če naj je zaveden član svojega občestva in opora njegovega napredka, mora brati. Kar se da veliko brati. V njegovem prostem času naj mu bodo knjige — dobro izbrane knjige pogosto na doseg roke. Mnogi meščani so imeli knjige samo za dekoracijo. Današnji delavec jih imej kot stalen vir pouka, spodbude ter bodrila k razmišljanju in dejavnosti.

To bi moglo biti jasno vsakomur, kdor se zamisli ob dejstvu, da današnji ustroj proizvodnje, današnji način dela in družbene potrebe zahtevajo kulturnega in razgledanega delavca. Delavčeva zaostalost se morda ne da vedno izraziti s knjigovodskimi številkami, vendar se trdno pozna nekje v produkciji, predvsem pa v družbenem razvoju. Čim več izobrazbe pa pomeni praktično: čim več knjig — knjig, ki smo jih skrbno prebrali in h katerim se večkrat znova vračamo.

Ali naj delavec bere tudi leposlovnne knjige? Da, te vplivajo na njegovo domišljijo, oblikujejo njegovo notranjost, pomagajo mu globlje spoznavati življenje in človeka, odpirajo mu poglede v svet in daleč v preteklost. Brez takih blagodejnih vplivov ni tega, kar imenujemo srčna kultura, brez nje pa ne more obstajati nova, napredna družba. Ob tem pa delavec — ne glede na delo, ki ga opravlja — tvori jedro nove družbe in to jedro mora, kakor je ob neki priložnosti zapisal Lenin, vsebovati najboljše, kar je dosegel človek na razvojni poti od svojega učlovečenja, od svita svoje zgodovine do današnjega dne. To pa najbolj izražamo v kulturnih in etičnih vrednotah in široka pota k njim vodijo skozi knjige — najboljše, najpomembnejše knjige. Kako naj bi novi človek stal ravnodušen pred temi živimi studenci znanja, izkušnosti, le-pote. Božidar Borko

Kovine v službi človeka

Od vseh prvin, ki jih poznamo v naravi in katerih število je 92, sta dve tretjini kovine. Njihova uporaba je šla vzporedno s človeško civilizacijo. Do konca šestnajstega stoletja je človek uporabljal za svoje vsakdanje potrebe samo sedem kovin: zlato, srebro, baker, kositer, železo, svinec in živo srebro. V naslednjih treh stoletjih se je število tehnično uporabljivih kovin povečalo za okroglo en ducat; med temi so bili antimon, cink, bizmut, nikelj, kobalt, mangan, volfram in aluminij.

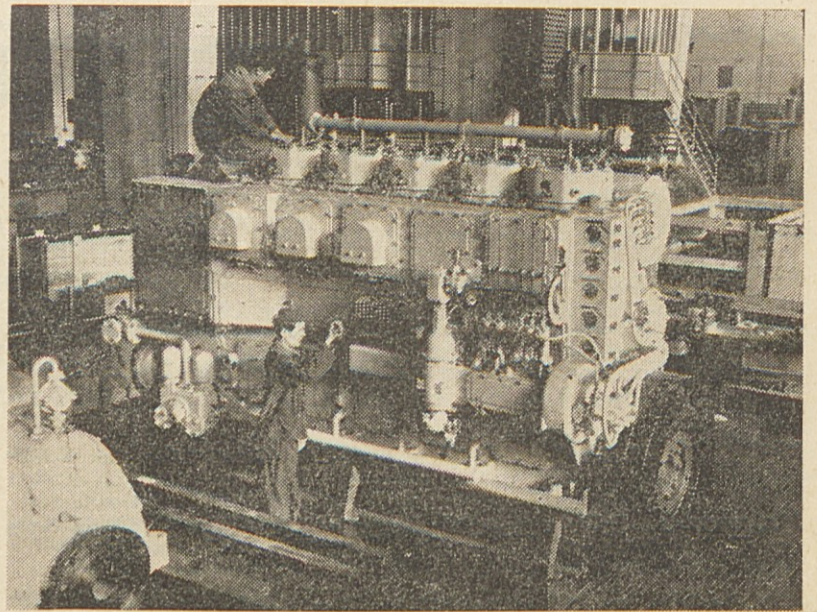
Ta počasni napredek je izviral na eni strani iz pomanjkljivega znanja o bistvu in notranji strukturi kovin, predvsem pa iz dejstva, da je največ kovin v na-

razvrstitve atomov in elektronov v kristalni mreži spoznamo tudi, zakaj je na primer baker dober prevodnik elektrike in toplote, svinec pa razmeroma slab prevodnik. Tudi magnetizem v kovinah in drugih trdnih telesih, ki nam je bil doslej tako tajinstven, je postal povsem jasen, zlasti odkar preučujejo te snovi s silno predirljivimi nevtronskimi žarki.

Čiste kovine, kakršne danes lahko dobivajo, se bistveno ločijo po svojih lastnostih od navadno uporabljenih. Tako na primer čisto železo ni krhko, se razjeda le težko in se da bolje omagnetiti kakor železo iz plavžev. Kovinske kristale, ki jih dobivajo v vakuumskih pečeh, kažejo na različnih kristalnih ploskvah raz-

dve kovini, ki sta bili še pred kakimi desetimi leti v industriji komaj znani, cirkon in hafnij. Cirkon je bil sicer znan že skoro sto let. Hafnij pa je po svojih lastnostih tako soroden s cirkonom, da so ga kot posebno prvino spoznali šele leta 1923. V novejšem času pa so dognali, da se kovini močno razločujeta glede prepuščanja nevtronov. Medtem ko je cirkon skoro popolnoma »prozoren« za nevtrone, je hafnij zanje praktično »neprozoren«. Zato je cirkon koristen pri gradnji jedrskih reaktorjev; najmanjša primes sorodnega hafnija pa močno zmanjša njegovo uporabnost. Zaradi tega je treba dobro ločiti drugega od drugega. Tudi hafniju se odpira možnost za tehniško uporabo, posebno pri reaktivnih motorjih, ker nenavadno močno vsrkava toploto.

V času po drugi svetovni vojni pa je še cela vrsta drugih, prej komaj znanih prvin stopila v ospredje. Omenili bomo samo nekatere, najprej litij, ki je najlažja kovina in ki prav hlastno reagira z zrakom. Prvotno so jo uporabljali za sestavo maziva za letala, primernega pri zelo visokih temperaturah. Sedaj pa z njim sestavljajo poseben litijev hidrid, ki ga uporabljajo kot vir vodika za vodikove bombe. Druga prvina, ki jo hočem omeniti, je polkovina bor, ki je že dolgo znana po svoji naravni spojini boraks. Danes uporabljajo bor za posebne zlitine jekla. Umetno ustvarjena spojina bora z dušikom (boracin) pa je prva umetna kristalasta snov, ki je trša od diamanta. Bor pa je tudi sestavni del organske spojine, ki se uporablja kot gorivo za raketni pogon. Nadaljnja prvina je renij, ki je ena najtežjih, a tudi najdražjih kovin. Odlikuje se zlasti po tem, da je težko taljiva; zato uspešno nadomešča volframske nitke v po-

sebnih radijskih in televizijskih ceveh.

Prej prav redka prvina germanij pa je sedaj močno iskana kot polprevodnik, ki je pripraven za transistorje. Germanij so našli najprej v premogu; danes ga pridobivajo predvsem iz dimniških saj in pepela.

Posebno skupino sestavlja vrsta doslej dokaj tajinstvenih kovin, ki so jim dali ime redke zemlje ali po prvi prvini v vrsti, lantanu, skupno ime lantanidi. Že njihova imena nam zvenijo nekam čudno in tuje: lantan, cer, praseodim, neodim, prometij, samarij, evropij, gadolinij, terbij, dispozij, holmij, erbij, tulij, terbij in lutecij. Razen cera niso menda doslej nobene teh prvin tehniško uporabljali. Z delovanjem jedrskih reaktorjev pa je postalo vprašanje teh kovin aktualno. Dobivajo jih namreč kot nezaželene »odpadke« pri cepitvi uranovih jeder v reaktorjih, ki jih je treba odstranjevati, da reaktor mirno dalje deluje. Naravno je, da so skušali te kovine, ki so med seboj zelo sorodne, ločiti

drugo od druge in jih praktično izkoriščati. Tako poznamo danes že celo vrsto zlitin in spojin teh kovin, ki jih uporabljajo v tehniške namene, ne nazadnje tudi v tehniki jedrskih reaktorjev.

Skoro vse te nove kovine pridobivajo s tako imenovano vakuumsko tehniko, ki se je posebno močno razvila med drugo svetovno vojno pri izvajanju načrta atomske bombe, ko je šlo za to, da dobijo čim čistejši uran. Kar so bili plavži in odprta ognjišča za starejše kovine, to so vakuumске talilne peči za nove kovine. V glavnem razločujemo dve vrsti takih peči. V prvih se talijo kovine v električnem obločnem plamenu v peči, kjer je zrak močno razredčen ali ki je napolnjen z internim plinom. V takih pečeh proizvajajo na veliko titan in cirkonij, v manjših količinah, toda v posebno čistem stanju molibden, vanadij in druge kovine, ki jih potrebujejo za reaktivne motorje. V pečeh druge vrste pa je izredno visok vakuum; tlak znaša le eno stotisočinko atmosfere. V tem primeru se talijo kovine v posodah, potrebno toploto pa razvija električni tok, ki teče po žicah okoli posode. Pri izredno nizkem tlaku v teh pečeh se plinske in druge lahke primesi naravnost izsesajo iz staljene kovine.

Preučevanje in spoznavanje notranje strukture kovin pa ni samo omogočilo pridobivanje kovin velike čistine, temveč je kazalo tudi nasprotno pot, kako namreč s tujimi primesmi lahko izpremenimo lastnosti kake kovine, kakor na primer njeno toplotno upornost, trdoto, upornost proti koroziji ali tresenju itd. Kar so prej dosegli po napornem in dolgotrajnem preizkušanju in dosegli lahko rečemo po intuiciji in po srečnem naključju, to lahko dosežejo danes v kratkem času po teoretičnem razmotrivanju in računanju na osnovi znanja o gradnji kovin, ki nam ga je prinesla najnovejša doba. S tem je človek šele postal pravi gospodar nad kovinami, ki jih lahko uporablja čisto po svojem preudarku in jih po svoji volji združuje v zlitine za posebne namene. Človeku pa je tudi že uspelo ustvariti nove, v naravi neznane kovine, kakor so na primer plutonij, in ga proizvajati v velikih količinah. Lavo Čermelj

- Med našimi zanimivostmi iz znanosti in tehnike, ki smo jih uvedli na željo naših bralcev, smo doslej objavili nekaj prevodov iz tujih virov in nekaj domačih prispevkov.
- To pot z veseljem objavljamo prispevek, ki nam ga je poslal ugledni slovenski znanstveni delavec, urednik »Proteusa«, ilustriranega časopisa za poljudno prirodznanstvo, Dr. Lavo Čermelj. Upamo, da bomo njegovo ime še brali med našimi sodelavci s področja znanosti, ki nas zanima. — Uredništvo.

ravi z drugimi prvini spojenih v rudah, iz katerih jih je težko izluščiti. Za pridobivanje najprej znanih kovin sta zadostovali razmeroma majhna toplota in primitivne talilne metode. Z razvojem kemije in z napredkom fizike in tehnike pa je človek dobil sredstva, ki so mu odpirala pot do teže dostopnih kovin.

Kot prvi uspeh na novi poti je bilo pridobivanje kovinskega kalija in natrija za elektrolizo v začetku 19. stoletja. Do konca stoletja so po tej metodi ali po drugih dobili še nekatere druge zanimive kovine: litij, vanadij, kolumbij, tantal, rodij, rutenij, paladij, osmij, iridij v dokaj čistem stanju. Toda način pridobivanja je bil pretežak in tedaj tudi niso vedeli, čemu bi lahko služile te nove kovine.

V zadnjih tridesetih letih sedanjega stoletja pa se je število kovin, ki jih človek uporablja v tehnične namene, kar potrojilo. Niso to bile nove kovine, pač pa so medtem močno napredovale pridobitvene metode. Sodobna tehnika terja za razne namene izredno čisto kovin, kakršna v prejšnjem času ni bila potrebna in še manj dosegljiva. Tako proizvajajo danes kovini germanij in galijs, ki sta znani kot polprevodnika, s čistino 99,9999. V taki kovini je torej le ena milijoninka tujih primesi.

Tak napredek pa je bil mogoč, odkar so odkrili rentgenske žarke, ki dovoljujejo vpogled v notranjost trdnih teles. Tako so odkrili, da imajo vsa trdna telesa s prav majhnimi izjemami (kakor steklo) pravilno kristalno zgradbo. Po geometrijski obliki, kako so razvrščeni atomi v kristalni mreži, in po silah, ki jih vežejo, si lahko tolmačimo razne lastnosti kovin: zakaj je zlato kovno, cink krhek, svinec mehak in lahko taljiv, volfram izredno trd in od vseh kovin najteže taljiv. Iz

lična fizikalna in kemijska svojstva, skoraj kakor da bi bile iz različnih kovin.

Najbolj pa je presenetilo odkritje, da s površja popolnoma čiste kovine izrastejo nekakšni brki. Pri železu je tak kovinski lassek desekrat tanjši od človeškega lasu in ima trdnost za teg okoli 160.000 kg na kvadratni cm.

Izraziti demokratični in revolucionarni značaj pa ima uveljavljenje treh kovin: aluminija, magnezija in titana. V nasprotju s starimi kovinami, ki so razmeroma redke, so te kovine lahko povsod navzoče. Aluminij pridobivamo iz boksita, to je iz zemlje, in magnezij iz morske vode; titan pa je na široko razpršen v raznih vrstah peska, zlasti v ilmenitu in rutilu. Kako velika je danes proizvodnja aluminija, je splošno znano. Tudi magnezija pridobivajo letno po več milijonov ton. A tudi tretja kovina iz te skupine, titan, ki so ga odkrili že leta 1790, a so ga prvič začeli v »komercialnih« količinah proizvajati šele leta 1949, je v desetih letih dosegla letno produkcijo 300 tisoč ton. Na to kovino so postali pozorni v drugi svetovni vojni, ko so iskali kovine in druge snovi, ki bi brez škode lahko prestajale temperature do 1000 stopinj Celzija. Titan ima visoko tališče (1800 stopinj Celzija), vendar ni izpolnil pričakovanj, kajti nobena njegova zlitina ni uporabna pri temperaturah nad 600 stopinj. Pač pa je postal pomemben po tem, da je zelo odporen proti koroziji, zlasti proti slani vodi; po specifični teži pa zavzema mesto sredi aluminija in jekla in ima skoroda trdnost jekla.

Sodobna tehnika jedrskih reaktorjev in elektronika sta sprožili čimdalje večje povpraševanje po kovinah in drugih snoveh s posebnimi lastnostmi. V tem pogledu moramo predvsem omeniti

Kaj nam bo prinesel Bruselj

Jugoslovanski iznajditelji bodo letos sodelovali na XI. mednarodnem salonu patentov, ki bo od 9. do 18. marca v Bruslju.

Po informacijah združenja jugoslovanskih iznajditeljev bodo razstavljali okoli 30 predmetov iz različnih strok. Na tem salonu, največjem te vrste, bo razstavljalo sedemnajst držav s približno 1200 udeleženci, ki bodo imeli tudi lepo priložnost, da prodajo svoje izdelke.

Naši iznajditelji so sodelovali na takem salonu tudi lani, kjer so dobili 4 zlate, 4 purpurne, 4 srebrne in tri bronaste medalje. Nagrade so dobili iz elektronike, optike in strojne stroke.

Vsi ti uspehi in prizadevanja nam dajejo zagotovilo, da lahko tudi na XI. mednarodni razstavi 1962 pričakujemo uspehe.

KOLEDAR LITOSTROJA — PRIJETNO PRESENEČENJE

V februarski številki grafičarske revije Štampa i papir je objavljen tudi članek, v katerem go-

vori pisec o našem letošnjem stenskem koledarju. Dobesedno piše takole:

»Koledar Litostroja je prijetno preseenečenje, ker so klišeji, tisk in ostalo proizvod majhne tiskarne — PRIMORSKEGA TISKA iz Kopra. Izbira fotografij je izredno pisana. V koledarju se menja slovenski in primorski pejzaži, s fotografijami tovarne in litostroj-skimi proizvodi. Klišeji in barvni tisk so na umetniškem papirju precizno izdelani z občutkom za osnovni ton. Od 16 barvnih fotografskih reprodukcij ne zaslužijo te visoke ocene samo dve ali tri fotografije. Litostroj je dobil s koledarjem kvalitetno tiskano reklamno publikacijo, kakršnih je pri nas malo.«

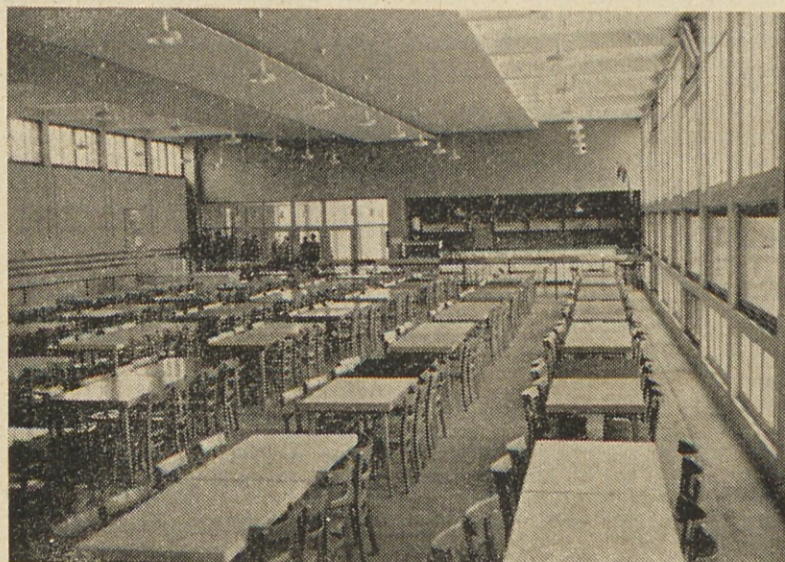
DESET MLADINCEV NA SEMINARJU

Občinski komite LMS Šiška je priredil v začetku meseca marca seminar za člane mladinskih sekretariatov, ki delajo pri idejno-vzgojnem delu. Udeležilo se ga je tudi 10 mladincev iz Litostroja.

Odprta je nova restavracija

Taka je bila zunanja podoba naše stare menze...

... taka je pa videti jedilnica nove samopostrežne restavracije

Hrana za naše delavce se kuha s pomočjo naj sodobnejših kuhinjskih aparatov

S peresom in kamero po pločevinarni

Kot doslej, je tudi tokrat namen naše reportaže »S peresom in kamero po obratih«, dati pre- rez nekaterih problemov, ljudi, obratov, tovarne in komune. Kot da so pločevinarni takoj vedeli, za kaj gre, so drug drugega spodbujali, češ kar govori, saj te ne bodo zato »zaprli«. Ta šala je sprostita vzdrušje in tako sem stopil k prvemu.

Ključavničar Stojan Stanojevič: Najprej je pohvalil naš

čimveč stanovanj. Tisti, ki jih že imajo, naj bi bolj razumeli tiste,

ki jih še nimajo. V prostem času najraje prebira strokovno in poljudnoznanstveno literaturo. Sparenbek je vpisan v več knjižnicah in tudi sam kupuje knjige. Pravi, da v komuni še premalo gradijo stanovanja in da so predraga. Razen tega se nikoli ne držijo obljubljenih cen, temveč jih povečajo, tako da je danes, kljub povečani izgradnji, teže dobiti stanovanje kot pred leti, da o lastnih hišah sploh ne govori. Napaka je tudi v tem, da se pri gradnji blokov ne planira tudi ureditev okolja. Ko na je blok že gotov, se na to kar pozabi.

Elektrovarilec Franc Potafra

se je tudi najprej pohvalil, ker je dovolj dela. »Mnenja delavcev in njihove besede se premalo upoštevajo,« je rekel. »Tudi sestankov je premalo. Skupinske norme niso vedno najboljše. Tisti, ki več dela, nima vedno dovolj od tega. Tiste, ki imajo premalo zanimanja do dela in ki čakajo samo, da ure minejo, bi bilo treba odpustiti ali pa prisiliti, da delajo drugače. Tudi kontrole nad delavci ni dovolj. Večkrat se ne ve, kdo dela in kaj dela. Moja želja je delati in seveda čimveč pošteno zaslužiti. V naši komuni je premalo skrbi za razvedrilo, ki je po delu človeku tako potrebno. Sedaj celo kina nimamo več. Tudi okolica blokov je neurejena. Treba bi bilo napraviti parke, nasade, ceste, razsvetljava. Če ne gre drugače, tudi z udarniškim delom.« Sam je takoj pripravljen pomagati in tudi drugi bi morda priskočili.

Kot zadnjega smo povprašali še Jožeta Podobnika. Nikakor

mu ni všeč, da v pločevinarni še do danes niso napravili že dolgo obljubljenega prizidka za garderobe in sanitarne naprave, saj si jih delavci res že zaslužili, saj jih imajo sedaj po drugih obra-

tih že urejene. Upa, da bo letos kaj iz tega. Ker je po poklicu lanser, se pritožuje, da ima na razpolago premalo transportnih sredstev. Takrat, ko je bila produkcija manjša, je imel svojega

viličarja, zdaj pa se je proizvodnja povečala in mora na viličarja največkrat čakati, ker je zaseden. Seveda pa to ovira tempo dela. V prostem času najraje bere. Seveda ne vse od kraja, najraje ima

Injekcija za šolstvo

Občinski ljudski odbor Ljubljana—Šiška je sprejel na svojem zadnjem zasedanju več važnih sklepov, med katerimi je posebno pomemben odlok o dopolnilnem proračunskem prispevku iz osebnega dohodka za leto 1962. Ta je predpisan za vse gospodarske organizacije ter poslovne in obratne enote vseh panog, za vso privatno obrt in svobodne poklice in za državne organe, zavode, družbene in druge organizacije. Stopnja dopolnilnega proračunskega prispevka znaša za javno upravo, šole in vrtnice 5 odstotkov, za vse ostale izplačevalce osebnih dohodkov, navedene pod a, b in c, pa po 15 odstotkov.

Po zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o proračunskem prispevku iz osebnega dohodka delavcev se je spremenil člen 12, tako da lahko občinski ljudski odbor predpiše dopolnilni proračunski prispevek iz osebnega dohodka delavcev, ta pa ne sme presegati 10 odstotkov proračunskega prispevka, ki se izplačuje po zakonu, in sicer po stopnji 15 odstotkov osebnega dohodka.

Občinski ljudski odbor lahko predpiše tudi višji odstotek dopolnilnega proračunskega prispevka, vendar največ 15 odstotkov. Ta razlika pa se sme uporabiti edino za finansiranje šolstva.

Zato je bilo v tem odloku občinskega ljudskega odbora tudi odločeno, da je 10-odstotni dopolnilni proračunski prispevek dohodek občinskega proračuna, preostali 5% dopolnilni proračunski prispevek pa dohodek občinskega sklada za šolstvo, imajo splošen pomen za izvajanje zdravstvenega varstva. To je predvsem

proučevanje zdravstvenega stanja prebivalstva, higienskih razmer ter organizacija dela zdravstvenih ustanov.

Nadaljnje naloge so zbiranje in obdelovanje statističnih podatkov, nadzor o finančnem poslovanju zdravstvenih ustanov, sodelova-

življenjepise. Takih knjig pa ni vedno dobiti. Od poljudnoznanstvene literature ima rajraje prirodo pisne knjige. Glede komune meni, da je v njej premalo kulturnega razvedrila za potrebe delavcev. Glede stanovanj pa je mnenja, da se komuna izgovarja na podjetje, podjetje pa na komuno. Potrebno je, da sodelujeta in zgradiata čimveč stanovanj.

M. Š.

Zasluzna livarja odhajata v pokoj

Kmalu bosta zapustila naše podjetje stara livarska veterana Miro Sterniša in Franc Tekavec.

Miro Sterniša je delal po različnih livarnah od leta 1916. Med prvo svetovno vojno je bil 18 mesecev v taborišču Lipnica. 28 let je delal v Gorici. Leta 1947 se je vrnil v Novo Gorico, kjer si je iz enega dela mehanične delavnice uredil malo livarno, v kateri je delal kot delovodja do leta 1951, ko je prišel v Litostroj, v livarno jeklene litine. Pri nas je livar že 11 let in prenaša svoje bogato znanje 42-letne prakse na mlajše. Miro se želi vrniti v rojstni kraj, Novo Gorico, kjer bi nadaljeval s svojim umetniškim delom različnih miniaturnih modelov in skulptur, s katerimi je bogato okrasil njegovo stanovanje.

Franc Tekavec je začel delati kot učencec v livarni leta 1920. Do leta 1928 je delal v Strojnih tovarnah v Ljubljani. Nato je delal eno leto v Nišu, od koder se je vrnil v Ljubljano.

no in nadaljeval svoje delo v ST do 1936. leta, ko je odšel na Jesenice in opravljal delo vse do leta 1952, ko je prišel v livarno jeklene litine v Litostroj. Pri nas je torej že polnih 10 let. Livarji iz Litostroja in ostali, ki smo ju poznali, bomo ohranili njuna livarska dela v trajnem spominu.

Opomba uredništva: Tudi mi se pridružujemo čestitkam priznanja vestnima livarjema, hkrati pa prosimo člane kolektiva, da nam pošiljajo pogoste prispevke o naših ljudeh, ki odhajajo v pokoj ali pa o takih, ki imajo še drugačne praznike.

— sil —

Zanima vas

PRIŠLI

Jože Malnar, Jure Vulkan, Marjan Zorc, Ignac Zajec, Ivan Krulej, Ljubo Lesar, Marija Levar, Anton Nolimaj, Pavle Kumer, Franc Smid, Mirko Mencin, Karel Kavaš, Ančka Zorko, Zora Guculovič, Marija Subelj, Jožica Kerin, Nikolaj Janežič, Franjo Panič, Branko Jug, Ivanka Kregar, Janez Smrtnik, Franc Pugel, Franc Gorenc, Silvo Maršič, Zvone Pungarčar, Cvjetka Bajuk, Julijana Prešeren, Stanislava Osredkar, Stanislav Sinkovec, Jože Mulej, Janez Blaznik, Janez Dimnik, Ivan Križman, Stanislav Rant, Zdravko Vospernik, Janez Ramovž, Pavel Smrekar, Jožef Mejak, Benjamin Sokolov, Stanislav Kavčič, Anton Vadrjal, Janez Podobnik, Franjo Radovič, Zvonimir Radkovič, Vladimir Pavšek, Silvester Pagon, Franc Podlipec, Olga Novak, Janez Kotar, Vladislav Cermelj, Egon Humar, Ivan Kavačevič, Simo Dermota, Marjan Klemen, Vlado Jelenič, Danilo Pečar, Anton Cigale, Nedo Micič, Albin Matoh, Vladimir Zorc, Inž. Peter Keršič, Vladimir Svagelj, Boris Pelič, Adolf Kobal, Albin Novak, Jože Kosak, Vladko Kristič, Milan Kozlevčar, Franc Zajc.

ODŠLI

Pavel Cankar, Janez Kenk, Stanislav Kranjc, Ana Agnič, Boris Kolman, Marko Uhan, Franc Pugelj, Franc Alič, Jože Malnar, Franc Kužnik, Jože Tomažin, Jože Pogačar, Jure Rajčević, Mladen Vidakovič, Maja Valenčak, Stane Orel, Ivan Vidmar, Ivan Beloševič, Kuzan Stenta, Ivan Bratina, Stjepan Štenta, Nerino Mamilovič, Antonija Lukanc, Franc Černivec, Dušan Turk, Franc Dešman, Marija Stojnič, Ernest Vidovič, Mle Kuman, Inž. Stane Zorec, Anton Jevnikar, Djuro Roksandič, Alojz Zajc, Andrej Knific, Ernest Pregrad, Alojz Zgonc, Jože Vrisk, Anton Kastelic, Ervin Gregorič, Tomo Djurašin, Franc Sajt, Franc Sajt.

ZAHVALA

Pred dnevi me je obiskal predsednik sindikalne organizacije Franc Kranjc, ki mi je v imenu Sindikalne podružnice Litostroj prinesel denarno pomoč. Iskreno se zahvaljujem za izkazano pozornost. Zelo sem vesel, da kljub dolgotrajni boleznii se nisem pozabljen v kolektivu.

Franc Sušteršič

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujem podružnici sindikalne organizacije PE — SN za denarno podporo, ki sem jo dobil na lastno prošnjo in je bila z razumevanjem sprejeta.

Slavko Urbančič

ZAHVALA

Podpisani Metod Klopčič želim izraziti prek časopisa Litostroj iskreno zahvalo vodstvu pomožnih obratov, ki mi je v času službovanja vedno s tovariškim odnosom skušalo in tudi uspelo pomagati in mi je ob slovesu s spominskim darilom dalo priznanje za sodelovanje.

Prav prijetno pa sem bil presenečen tudi nad pozornostjo vodstva sindikata, samoupravnih organov in komiteja, ki so se ob mojem odhodu v pokoj priskočno poslovlili.

Metod Klopčič

ROJSTVO

Dne 23. I. je rodila Tatjana Hanžič — deklico. Čestitamo.

JURIJ SAFER JE OBHAJAL ZLATI DELOVNI JUBILEJ

Te dni je praznoval svoj 50-letni delovni jubilej eden najstarejših Litostrojčanov — Jurij Safer — delovodja v proizvodni enoti hidravličnih strojev. Pristrčni in tovariški svečanosti so razen njegovih najbližjih sodelavcev prisostvovali zastopniki uprave političnih organizacij, predsednik DS Milan Vidmar, tehnični direktor inž. Vinko Čizman, šef kadrovskega sektorja Miro Završnik in drugi.

Na častnem mestu je sedel slavljeneč, ki zaradi ganjenosti niti ni mogel odgovoriti na številne tople in pristrčne čestitke, s katerimi so ga obsuli njegovi delovni tovariši. Tovariš Safer se jim za vso iskreno pozornost globoko zahvaljuje.

Jubilant se je kot 14-letni fantič začel učiti strugarstva v Ravnah na Koroškem. Od 1915. do 1917. leta je delal kot strugar v šoli za priučitev kovinarjev, nato se je zaposlil pri podjetju Puch v Grazu, kjer je ostal do leta 1920. Domotožje in nacionalna zaveza pa sta ga že leta 1920 ponovno

pripeljala v domovino, kjer se je zaposlil v železniških delavnicah, februarja 1946 pa ga že vidimo med betonskimi stebri Litostroja, ki se je naglo dvigal iz tal.

Tovariš Safer ima ogromne zasluge pri vzgoji naših mladih kadrov, skozi njegove roke je šlo desetine strugarjev, ki so mu za njegovo podarjeno znanje hvaležni in se vedno spominjajo njegovih koristnih nasvetov in blagega srca. Ko smo tov. Saferja vprašali, naj pove kak dogodek, ki mu je v teh 50 letih ostal najbolj v spominu, je povedal, da se najbolj spominja dogodka, ko je dobil v časopisu prvo javno priznanje, in dne, ko so ga v Litostroju povabili, naj prevzame mesto inštruktorja. Na vprašanje, kaj bi bilo treba po njegovem mnenju ukreniti, da bi naša tovarna proizvajala več in bolje, je odgovoril: »Uveljaviti take ukrepe, s katerimi bi obdržali v tovarni delovno silo.«

Tovarišu Saferju želimo vsi še mnogo srečnih in zdravih let in z njim vred želimo, da bi še dolgo ostal med nami.

MALI OGLASI

Obleko, temnosivo, novo, iz najfinejše volne za 1,80 cm visokega moškega, ugodno prodam. Informacije dobite na tel. št. 583.

Vrata, železna, žičnata, 190x70 cm zamenjam za betonsko železo ali zelo poceni prodam. Tel. 583.

BELO OTROSKO POSTELJICO z mrežo ugodno prodam. Valvazorjeva 3/II., desno.

Planinci so zborovali

Naše podjetje bo sicer letos proslavljalo že 15-letnico svojega obstoja, toda kljub temu prevladuje v njem mlad kader, ki se šele vživlja v odgovorno in naporeno delo. Prav zato potrebujejo člani našega kolektiva v prostem času čimveč razvedrila in svežega zraka ter medsebojnega zblževanja. Za vse to je v preteklem letu v polni meri skrbelo naše Planinsko društvo.

Z organiziranjem številnih izletov po prelepih krajih naše Slovenije je Planinsko društvo dvignilo razumevanje članov za naše prirodne lepote in za samo delo v tem društvu. Tako je zrastle kader novih planincev-delavcev, ki vsak prosti čas izkoristijo za razvedrilo izven mestnih zidov. To

nam dokazuje živah mladine na Sorški planini, ki vsako leto postaja bolj in bolj središče zimskega športa in poletnih izletov.

Naj navedemo, da so planinci in ljubitelji prirode ob občnem zboru napolnili dvorano in je bila tudi razprava precej živahna, da se je v preteklem letu vključilo 152 novih članov in šteje društvo skupaj 410 članov, naročnikov Planinskega vestnika je 65. Upravni odbor je povezal svoje gospodarsko poslovanje s kadrovskim sektorjem, kar je prineslo društvu 1.321.393 din prihrankov, ki se bodo uporabili za nujne potrebe planinskega doma, kar predstavlja precejšen uspeh, če ga primerjamo z doseženim rezultatom v prejšnjem letu, ko so ime-

li le 116.546 din. Dograjen je bil večji gostinski prostor in povečana kuhinja v planinski koči, ker dosedanja prostori niso več zadoščali za sprejem tolikšnega števila gostov, da je alpinistični odsek izvršil v preteklem letu 49 vzponov, med njimi tudi v skupino Mont Blanca. Planinsko postojanko na Sorški planini je obiskalo 887 gostov s 1016 nočninami. 180 članov kolektiva je s svojci s skupaj 1295 nočninami preživelo svoj letni dopust v našem domu na Sorški planini. Na občnem zboru so izrekli vsi planinci iskreno zahvalo Viktorju Pogačniku, predsedniku gospodarske komisije, za njegovo res požrtvovalno delo. Izvoljen je bil nov upravni odbor društva, za predsednika pa Marjan Smerajc.

Novemu odboru želimo pri njegovem bodočem delu mnogo uspehov, posebno še, da bi mu uspelo v letošnjem letu pozdraviti goste v novi večji restavraciji poleg planinskega doma. — S —

Opomba uredništva:

Planinci se lahko pohvalijo s številnimi zares lepimi uspehi, ki pa v večini primerov ostajajo širšemu kolektivu neznani, ker uredništvo ne dobi dovolj člankov. Planinska propagandna služba je na zavidljivi višini glede radijskih oddaj, osebne propagande stva, najvažnejše pa bi bilo, da bi pogosteje našli pot tudi k nam.

Sindikalno šahovsko tekmovanje

V teku je sindikalno šahovsko tekmovanje moštev okraja Ljubljana. Našo sindikalno podružnico zastopata dve ekipi. Prva igra v skupini najmočnejših. Druga ekipa pa je v naslednji skupini. Rezultati do sedaj odigranih kol so naslednji:

prva ekipa: Litostroj—Železnica II. 2:4, Litostroj—Št. Vid 2:4, Litostroj—Slepi-Jeraj 2,5:3,5, Litostroj—ISLRS 3:3, Litostroj—OLO Ljubljana 3:3, Litostroj—Notranja uprava 3:3;

druga ekipa: Litostroj—Dnevnik 5:1, Litostroj—Iskra, Pržanj 3:3, Litostroj—Gradis 3,5:2,5, Litostroj—Zavod za socialno zavarovanje 3:3.

Za prvo ekipo nastopajo Zdravko Vošpernik, Jože Kačič, Franc Koblar, Niko inž. Vojošević, Milan Udovič, Vinko Tomažin, Tone Jeretina in Dušan Brglez.

Za drugo ekipo nastopajo tile tovariši: Franc Sušteršič, Ivan Kljun, Ivan Škrilin, Andrej Utroša, Srečko Bogunovič, Branko Verč, Savin Bučar in Momčilovič.

Med seboj pa se je pomerilo tudi osebje. Na bojnem polju se je našlo sedem tovarišev. Zmagal

je Metod Hrovat, sledijo pa mu Ivan Šavor, Miro Stalovski, Miro Završnik, Vilko Krapež, dr. Branko Alujevič in zadnji »vitez« tovariš Mlinar.

Šahisti po sektorjih in obratih! Sledite temu lepemu primeru!

Anton Suwa

MOJSTER MATULOVIC : LITOSTROJ

Dne 15. februarja je na 28 deskah odigral simultanko mednarodni šahovski mojster Milan Matulovič proti članom naše tovarne. Prireditev je bila organizirana v jedilnici doma Industrijske šole.

Rezultat je bil 26 9 2 v korist Matuloviča. Od naših tovarišev je matiral mojstra samo Stefan Kumin, remizirala pa sta Vinko Tomažin in Albin Stegel. Pred začetkom simultanke je Matulovič prijazno odgovarjal na vprašanja. Simultanko si je ogledalo precejšnje število ljubiteljev šaha, predvsem pa gojenci IŠ.

Mojster Matulovič je moral kljub ogromnemu šahovskemu znanju precej misliti

VNOVIC AVTO-MOTO DRUŠTVO

Dne 22. II. je bil v Litostroju sestanek bodočih vozačev avtomobilov, na katerem so se dogovorili za ustanovitev avto-moto kluba. Tako bodo 5. marca začeli s teoretičnim poukom. Računajo, da bodo v 2 mesecih pripravljene za izpite. Tečajniki bodo postali šoferji-amaterji. Vsekakor je tečaj vredno obiskovati, saj je cena znatno nižja kakor pri avto-šoli. Sedaj še nimajo svojega vozila, vendar upajo, da si ga bodo v kratkem nabavili, s čimer bodo lažje uresničevali svoje načrte.

S. S.

TRIJE MLADINCI V BRIGADI

Dne 5. aprila bodo odpotovali v mladinsko delovno brigado 3 mladinci iz našega mladinskega aktiva.

Prvenstvo posameznikov v namiznem tenisu

Namiznoteniški klub pri ŠD Litostroj je 17. in 18. februarja izvedel prvenstvo posameznikov v namiznem tenisu za leto 1962. Tekmovanje je bilo dobro organizirano. Za prvih pet igralcev so

bile pripravljene diplome in lepa praktična darila.

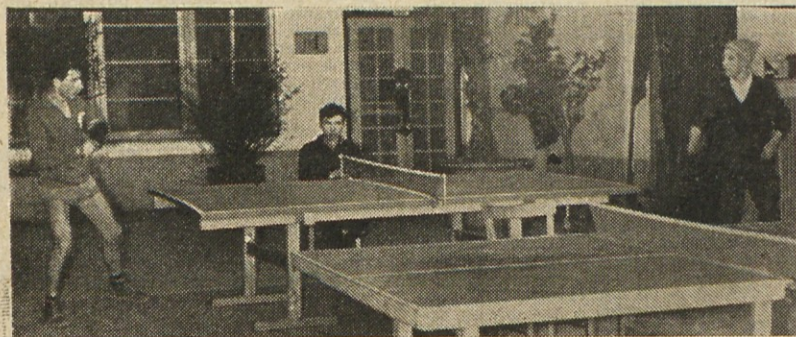
Ze prvi dan ni šlo brez preseñenjenj. V osmini finala je bil izločen eden izmed favoritov prvenstva Franc Zmavec. Tudi

Vinko Sever in Peter Dujmovič sta se morala zadovoljiti s petim oziroma šestim mestom.

Finalni del prvenstva pa je potekal v znamenju očitne premoči Pavla Šlibarja, ki je pokazal tudi najbolj zanesljivo igro na prvenstvu. Ta igralec se iz tekmovanja v tekmovanje vidno izpopolnjuje, kar je nedvomno rezultat vestnega in vztrajnega treninga. Rezultati finalnega dela: Šlibar—Lukner 2:0, Lukner—Podgoršek 2:1, Šlibar—Stanko 2:0, Stanko—Podgoršek 2:0, Lukner—Stanko 2:1, Šlibar—Podgoršek 2:0. — Končni vrstni red: 1. Pavle Šlibar, 2. Viljem Lukner, 3. Mijo Stanko, 4. Vlado Podgoršek itd.

Vladimir

Člani kadrovskega sektorja so izvedli tudi tekmovanje v namiznem tenisu. Vrstni red: 1. Miro Završnik, 2. Vilko Krapež 3. Bojan Štine.

V avli livarne sive litine je bilo dovolj prostora za gibčne igralce namiznega tenisa

Tone Erman: Pomlad v Martuljku

Zimske športne igre na Koroškem

pa je bila na že tako in tako težavnem terenu poledenela. Litostroj se je udeležil tega tekmovanja s svojo staro ekipo. Z dobrimi tekači smo sicer dosegli drugo mesto, medtem ko smo v alpskih disciplinah popolnoma odpovedali. Našim tekmovalcem se pozna, da so brez treninga in da gredo na tekmovanje z dela.

Slalom in veleslalom sta bila v Mežici. Za slalom sta se ocenjevali dve vožnji.

Rezultati

Tek na 12 km: 1. Miha Munič 37,14 Litostroj, 2. Milan Dekleva 34,06 Litostroj, 3. Robert Smodič 46,18 ST Trbovlje. Ekipno: 1. TZ Litostroj 3 točke 2:06,45 Munič-Dekleva-Zibert, 2. ST Trbovlje 2 točki 2:24,19 Smodič-Medvešek, 3. Metalna Maribor nič točk.

Veleslalom: 1. Vili Kovšek, Metalna Maribor, 1,17,0, 2. Marjan

Bajda, ST Trbovlje 1,18, 3. Milan Sirše, ST Trbovlje 1,21,2. — Ekipno 1. ST Trbovlje 3 točke 4,02,7 (Bajda-Sirše-Sore), 2. Metalna Maribor 2, točki 4,13,5 (Kovšek-Kasjak-Muhič), 3. TZ Litostroj 1 točka 4,34,1 (Vrhovec-Sarf-Harb)

Slalom: 1. Sirša Milan ST Trbovlje 34,8, 34,0, 1,08,8; 2. Oto Špiler ST Trbovlje 37,8, 35,6, 1,13,4; 3. Vili Kovšek Metalna Maribor 39,8, 34,3, 1,14,1. — Ekipno: 1. ST Trbovlje 3 točke 3,37,2 (Sirše-Špiler-Mrzel); 2. Metalna Maribor 2 točki 4,13,4 (Kovšek-Muhič-Kasjak); 3. TZ Litostroj 1 točka 4,24,5 (Sarf-Erman-Harb).

Rezultat troboja: 1. ST Trbovlje 8, 2. TZ Litostroj 5, 3. Metalna Maribor 4 točke.

Vse tri ekipe so prejele pokale z vgraviranim posvetilom, ki jih je preskrbela »Metalna« Maribor.

Boris Tertnik

Bodoči zdravniki na Sorški planini

Študentje medicinske fakultete so spoznali čudovite smučarske terene

V dneh od 4. do 18. februarja so imeli študentje splošne medicine ljubljanske univerze smučarski tečaj na prelepih terenih Sorške planine. Poleg tečaja so imeli tudi seminar iz športne medicine, na katerem so obravnavali teme in delo zveznega seminarja, ki je bil poleti na otoku Badija pri Korčuli.

Prek časopisa se medicinci najlepše zahvaljujejo za gostoljubnost PD Litostroj, posebno pa še oskrbniku planinskega doma. Želimo in upamo, da se bomo še vrnili na čudovita zasnežena pobočja Sorške planine.

Brez tekem seveda ne gre. Uredili so progo za slalom, ki pa ni bila preveč težka. Za tekmovanje so se prijavili skoraj vsi udeleženci tečaja. Prvaki so dobili lepi

PLANINSKI RADIJSKI ODDAJI

Pred občnim zborom planinskega društva so naši planinci priredili dve zelo uspeli radijski oddaji, ki sta med kolektivom nalleteli na ugoden odmev.

Litostrojčani si takih oddaj želimo še več.

diplomi, zadnji pa je bil deležen še steklenice piva.

Milan Seme (mlajši)

TEŽKO JE NADOKNADITI ZAMUJENO

Na proizvodni konferenci SN je predaval šef EE tov. Kušar o delitvi čistih in osebnih dohodkov in ogovarjal na vprašanja mladincev.

Delovne akcije za ureditev športnega parka se je udeležilo 20 mladincev, ki so opravili okrog 60 delovnih ur. Referent za povezavo s KMP je popisal vse tiste mladince, ki želijo aktivno sodelovati in so pripravljene pomagati pri delu KMP. Vsi mladinci so plačali članarino za leto 1961 in jo bodo v kratkem zbrali tudi za 1962. leto.

Vodstvo aktiva je v preteklem letu slabo skrbelo za organizacijska vprašanja, tako da fo mladinci le naknadno plačali članarino.

Drobci italijanskega zrcala

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Mesto krasijo številni spomeniki iz različnih dob. Najbolj veličasten spomenik je grško-rimsko gledališče, katerega smo si tudi mi ogledali. Od tod je presenetljiv razgled tja do Catanije in do plaže Mazzaro. Naš zgodovinar je v Taormini dejal tole: »To mestece združuje v resnici vse lepote našega Bleda in Vršiča skupaj.«

Precej smo se utrudili pri ogledovanju mesta, ki je ena sama »Boutique« (prodajalna) — trgovske ulice, pisan sejmarski vrvež. Tisoči ogrlice iz pisanega stekla, ki visijo v celih grozdih pred vsemi prodajalnami in stojnicami,

Termini se resnično ne da nobene primerjati.

Moderni kolodvor je zrasel v dvajsetem stoletju in je urejen kakor najbolj natančna švicarska ura, poln bifejev in avtomatov. Tu bi se mogel v resnici roditi in umreti, ne da bi ti bilo treba kdaj ven in ne da bi kaj pogrešal.

RIM

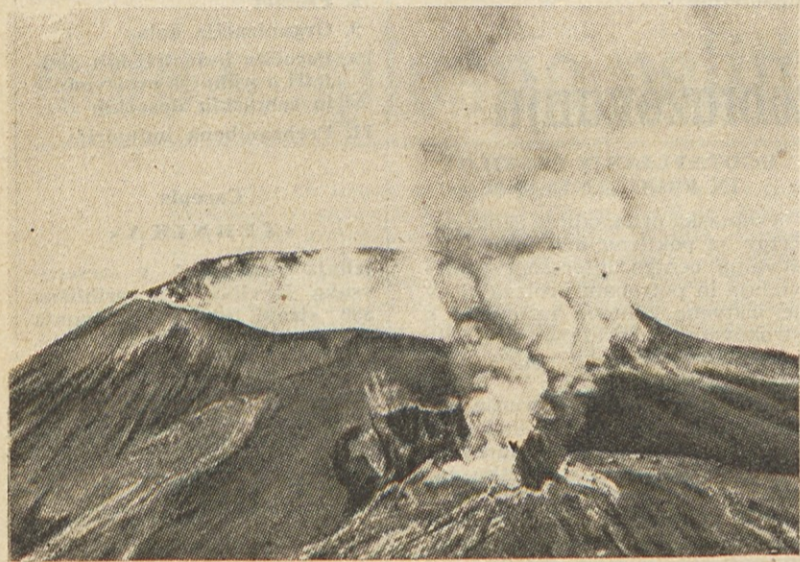
Rim, mesto sedmih gričev in mesto neštetihi fontan. Na Palatinu, ki je eden izmed teh sedmih gričev, je, kakor trdi legenda, v hiši Faustulus odgojila volkulja prva ustanoviteljica mesta. To sta bila dvojčka Romul in Rem, sinova boga Marta in vestalke Reje

nosti. Viktor Emanuel je bil od leta 1860 kralj Italije (leta 1859 je premagal Avstrijo in dobil Lombardijo, 1866 dobil Benetke, leta 1860—1861 je zedinil Italijo). Načrte za njegov spomenik je napravil arhitekt Sacconi; graditi so ga začeli že leta 1888, toda še sedaj ni dokončan. Ves je narejen iz belega marmora; kipi, reliefi in okraski, ki ga obdajajo, pa so dela najboljših italijanskih umetnikov. Sam kip V. Emanuela, ki jaha na konju, je iz pozlačenega bronu in je delo kiparja Chiaradia. Noč in dan stoji ob njem častna straža. Vojaka, ki sta bila tisto nedeljo na straži, sta se mi prav smilila.

(Nadaljevanje)

Olimpijski stadion

Zrelo ognjenika

poplava svilenih naglavnih rut in šalov, bale blaga, igrač, lutk, oblečenih v kitajske, indijske in evropske kostume. Potem pa čevlji, copate, razglednice — česa vsega ne najdeš na tem sejmišču, kjer kričijo, barantajo, kupujejo in blago kar frči po zraku!

Opazoval sem tudi domačine na njihovih značilnih vozilih — carreto siciliano — ki imajo po dvoje koles. Med dvoje ojes imajo vprežene trmoglave mule in vsaka žival je okrašena s številnimi pisanimi vrvicami, kraguljčki in praporci. Pod vratom pa nosi obešeno sliko Marije ali kakšne druge svetnice, kar pa niti najmanj ne moti voznika, da kar ne nehno krepko preklinja. S takšnimi vozili se domačini ustavljajo ob robu ceste in prodajajo svoje pridelke.

Silvije. Zaradi spora, kdo bo vladal v mestu, je Romul v boju ubil Rema. Romul je vladal v letih 753—716 in se po njem zato tudi mesto imenuje Roma.

Koloseum ali Flaviovi amfiteater je dal zgraditi cesar Flavius Vespasianus in sicer na prostoru, kjer je bilo umetno jezero, ki je pripadalo k Neronovemu vrtu. Njegov sin Titus je zgradbo zgradil do konca in jo nato namenil za borbe gladiatorjev. Ob slovesni otvoritvi amfiteatra so trajale igre 100 dni, pri čemer so ubili okrog 500 divjih živali. Koloseum ima ovalno obliko, njegova štiri nadstropja segajo 48 m visoko. Spomenik Viktorja Amanuela je veličastno delo moderne umet-

(Opomba uredništva: Nadaljevanje potopisa iz Gvineje prihodnjič.)

ZOPET NA CELINI

Ker smo stali v Napoliju samo nekaj minut, smo se zato še zgodaj zjutraj pripeljali v Rim. Naš vlak je ustavil na postaji Termini, za katero trdijo, da je najlepša na svetu. Videl sem že železniške postaje na Dunaju, v Varšavi in drugod, toda s postajo

Most vzdihlajev v Benetkah

GORE, MORJE VABIJO . . .

Kadrovska služba našega podjetja je pred kratkim razdelila kolektivu neobvezno prijavo z namenom, da zainteresira kolektiv za letovanje v naših počitniških domovih v letu 1962 in da dobi na ta način potrebne podatke za nadaljnje ukrepanje in organizacijo v okviru počitnih domov.

Prejeli so 623 izpolnjenih prijav s skupno 1754 prijavitelci. Žal je izpolnjenih prijav za presojeno premalo. V nadaljnji analizi bomo skušali prikazati realnejšo sliko želja kolektiva v odnosu do zmogljivosti domov s tem, da bomo k dobljenim rezultatom priložili še 70% verjetnih prijav, kar opravičujemo z realizacijo v letu 1961.

V vseh naših počitniških domovih oziroma turističnih centrih je skupno 264 ležišč z zmogljivostjo 29.088 nočnin. Po neobveznih prijavah je skupno 16.924 nočnin. To število lahko zvečamo za 70%, ker pričakujemo, da bomo dobili obveznih prijav za letovanje v letu 1962 (te prijave bomo razdelili kolektivu preko sindikalnih organizacij 15. aprila t.l., menimo, da bo do takrat vsak že vedel, kdaj bo lahko šel na dopust, za koliko časa in kam) približno 1100, kar pomeni, da bi bilo predvidenih 22002 nočnin.

Iz razpredelnice je razvidno, da so počitniški domovi zasedeni predvsem v mesecu juliju in avgustu oziroma je prišlo celo do 2-kratne prekoračene zmogljivosti v Fiesi in 3-kratne v Moščenjski Dragi. Nasprotno pa je v prav vseh domovih zmogljivost v predsezoni in posezoni neizkoriščena. Iz tega sledi, da bomo morali aplikirati na uvidevnost in razumevanje kolektiva, da se bodo predvsem samci in družinski člani s šoloneobveznimi otroki preusmerili na izkoriščanje dopustov v predsezonskem in posezonskem času.

Pri tem pripominjamo, da sta mesec junij, predvsem pa mesec september vremensko zelo ugodna za letovanje. Marsikdo tudi zaradi zdravja ne prenaša hude poletne vročine. Razen tega pa so v teh mesecih tudi znatno nižje penzijske cene, ki jih regresira podjetje.

Če bodo naše zmogljivosti le ostale neizkoriščene v predsezonskem in posezonskem času, jih bomo ponudili drugim interesentom izven našega podjetja.

Ob tej težavi, ki se pojavlja vsako leto, pripominjamo, da podjetje ne more graditi novih domov samo za dva sezonska meseca ali pa celo najemati ležišča le za ta čas (saj jih pod takimi pogoji niti ne dobi). Taka organizacija oddiha bi bila absolutno nerentabilna, ker se vložena sredstva ne bi mogla vračati v zadostni meri.

Za kolonijo predšolskih otrok se je prijavilo 19 otrok. Že s to prijavo je kolonija predšolskih otrok zagotovljena in jo bomo organizirali od 1. 6. do 10. 6. 1962 v počitniškem domu Fiesa.

V želji, da omogočimo našemu kolektivu oddih tudi na južnem Jadranu, v Dubrovniku, smo dosegli s posredovanjem Putnika ugodne cene, ki veljajo za predsezonski in posezonski čas. Cene so:

Za 5-dnevno bivanje v Dubrovniku za osebo 6.900 din, za 7-dnevno bivanje 8.400 din in za 14-dnevno bivanje 17.300 dinarjev. V tej ceni je upoštevano prenočišče, 3 obroki hrane dnevno, ogled mesta z vodičem ter izlet z motornim čolnom na otok Lokrum ali Lopud.

V letu 1962 želimo omogočiti čim večjemu številu članov našega delovnega kolektiva oddih v enem izmed naših počitniških domov, kjer naj bi se odpočili in okrepili.

— ar —

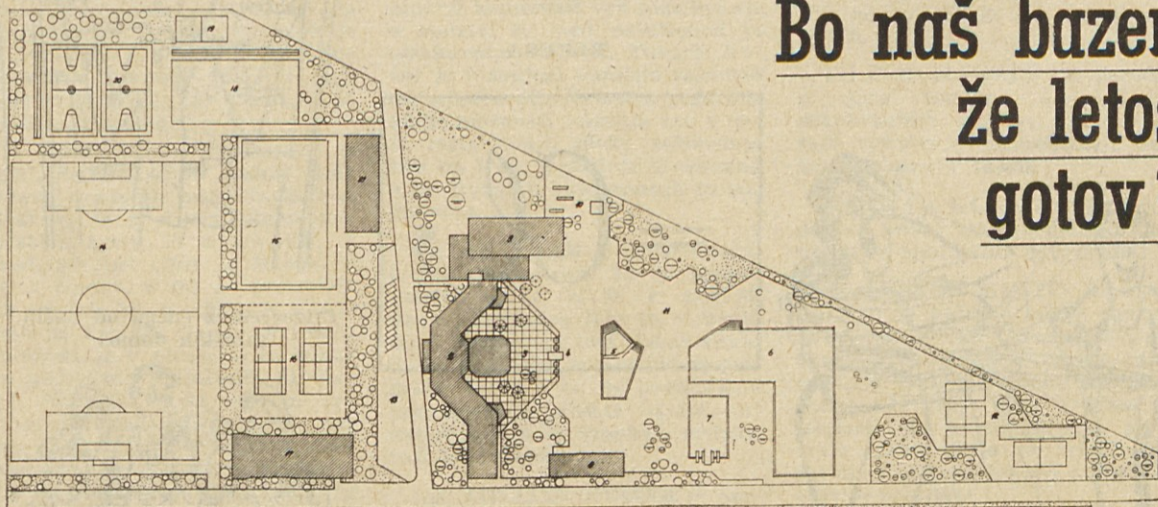
RAZPREDELNICA PO PRIJAVAH:

Dom	V času	Zmogljivosti ležišč — nočnin	Nočnin po prijavah
Flesa (prijav 247)	1. 6. do 30. 6. 1962	117	3510
	1. 7. do 31. 7. 1962	117	3627
	1. 8. do 31. 8. 1962	117	3627
	1. 9. do 15. 9. 1962	117	1755
SKUPAJ		117	12519
Mošč. (prijav 134)	1. 6. do 30. 6. 1962	27	810
	1. 7. do 31. 7. 1962	27	837
	1. 8. do 31. 8. 1962	27	837
	1. 9. do 15. 9. 1962	27	405
SKUPAJ		27	2889
SELCE (prijav 79)	1. 6. do 30. 6. 1962	50	1500
	1. 7. do 31. 7. 1962	50	1550
	1. 8. do 31. 8. 1962	50	1550
	1. 9. do 15. 9. 1962	50	750
SKUPAJ		50	5350
SORICA (prijav 35)	1. 6. do 30. 6. 1962	40	1200
	1. 6. do 30. 6. 1962	40	1240
	1. 8. do 31. 8. 1962	40	1240
	1. 9. do 15. 9. 1962	40	600
SKUPAJ		40	4280
TRPANJ (prijav 128)	15. 5. do 31. 5. 1962	30	450
	1. 6. do 30. 6. 1962	30	900
	1. 8. do 31. 8. 1962	30	900
	1. 8. do 31. 8. 1962	30	900
SKUPAJ		30	900
SKUPAJ			4050

* (Toliko jih namreč ni oddalo vprašalnih pol)

PLANJAVA ODDIHA

Bo naš bazen že letos gotov?

Že večkrat smo pisali o pripravah na gradnjo našega rekreacijskega centra. To je prostor, na katerem bodo športna igrišča in bazeni. To športno središče naj bi stalo za zgradbo modelne mizarne; zdaj že razpolagamo z nekaterimi tehničnimi podatki. Investicijski program in glavni projekt bo izdelan 1. septembra 1962. Projekt za glavni bazen, prvo etapo garderob oziroma slačilnic

in restavracije bo gotov 1. aprila. V mesecu aprilu se bo tudi pričela gradnja plavalnega bazena, slačilnic in restavracije.

Načrte izdeluje Projektivni biro ZVEZE ZA TELESNO KULTURO SLOVENIJE.

Tehnični podatki:
1. vhod, 2. slačilnice, 3. restavracija, 4. nožni bazen, 5. otroški

bazen, 6. glavni bazen, 7. skakalni bazen, 8. filter, 9. zimski bazen, 10. otroško igrišče, 11. prostor za sončenje, 12. športni prostor, 13. parkirni prostor, 14. nogometno igrišče, 15. kotalkališče, 16. tenis igrišče, 17. kegljišče, 18. rokometno igrišče, 19. igrišče za odbojko, 20. igrišče za košarko, 21. slačilnice.

IVAN SVOLJŠAK

SRAMUJ SE LITOSTROJČAN

- MED NAMI SO LJUDJE BREZ VESTI. TAT-
- VINE, KI NAS SKRBIJO — ALI NAS RES
- 40% KRADE? — ZARADI TATVINE BODO
- IZGUBILI DOBRO SLUŽBO — VSI MORA-
- MO PAZITI NA TATOVE — ALI BOMO MO-
- RALI RES PONOVRNO UVESTI KONTROLNE
- ZVONCE?

Ni še dolgo tega, kar smo v našem časopisu z veseljem pozdravili ukrep naših samoupravnih organov, s katerim je bil odpravljen pri našem izhodu iz tovarne »znameniti« električni zvonec, ki je tega ali onega izmed nas klical na podrobnejši pregled in kontrolo njegove poštenosti.

Vodilna misel pri sprejetju takega ukrepa je pač bila: Saj smo vendar že dovolj zreli. Zavedamo se, če v podjetju nekaj ukrademo in nesemo domov, škodujemo s tem sebi in vsemu kolektivu. Mislili smo, da smo že vendar prišli do spoznanja, da je kraja splošnega družbenega premoženja prav tako hud moralni prestop kakor kraja zasebnega premoženja. Na žalost človeka skoraj obhaja

v ljudno povabilo izmed množice ljudi, ki tedaj zupušča podjetje, 20 naših sodelavcev na nekoliko podrobnejši pregled. In glej šmenta: kar pri 8 od teh so odkrili, da njihova vest ni preveč čista. Za vse, kar je prišlo na dan, pri najboljši volji ni bilo mogoče reči, da je njihova osebna last. Ljudje so res iznajdljivi, kadar je treba komu napraviti škodo. Kje vse so našli skrivališča, kamor so potaknili sumljivo blago: za škornje, v zadnje hlačne žepce, za srajce, med delovne obleke, ki so jih baje nesli domov oprat in še drugod. Skratka, prav poučen primer za kriminalista, kje se da kaj skriti. In kaj vse je prišlo na dan: brusne plošče, električne žarnice, verige, žebli, ključavnice, matice in vijaki, bakrene plošče in žica, sekači, svedri, usnjene rokavice pa še in še. Vsaka posamezna stvar včasih ni kdovekaj vredna, vsota vrednosti vseh najdenih predmetov pri tej enkratni mali, majčkani kontroli pa je kar precejšnja.

Pri tem pride človeku res marsikaj na misel. Od nekaj sto ljudi, ki so tedaj zupuščali delo, je bilo kontroliranih le 20 in od teh je bilo 8 zasačenih na krivih potih. 40% vseh kontroliranih sodelavcev ni poštenih. Ali ni to za prepašujoč podatek? Koliko od tistih, ki niso bili kontrolirani, tudi ni poštenih in so kaj nesli s seboj domov? Ali tudi 40%? Skoraj bi si človek ne upal verjeti, ker je le optimist. Nekaj pa jih je med tisto množico, ki je tedaj zupuščala podjetje in ni bila kontrolirana, prav gotovo še bilo takih. Sodelavci za kontrolo niso bili izbrani po kakem posebnem navodilu, temveč brez posebnega reda, kakor so pač prihajali k izhodu. Torej, še slabša podoba.

In kako so se vse izgovarjali. Tisti, ki je nesel žarnico, je n. pr. nedolžno zatrjeval, da je le hotel doma v kuhinji preizkusiti, kako sveti, potem pa, da bi jo prinesel nazaj in bi kupil za svoj denar enako, kakor je bila tista, ki jo je nesel domov, če bi bila svetloba ustrežna. Drugi so spet rekli, da so predmete po pomoti pustili

v aktovki in da so jih prav sigurno mislili oddati pred odhodom z dela skladiščniku. Le kako so potem prišli v aktovko? Spet drugi so se izgovarjali, da jim je predmete nekdo podtaknil (za srajco?). Tisti, pri katerem so našli vitrih, pa je zatrjeval, da je to čisto navaden ključ, ki ga pač rabi, ni pa znal pojasniti, od kod toliko ključavnic in zakaj toliko ključavnic, ki jih je imel pri sebi. Skratka, bilo bi smešno, če ne bi bilo žalostno. Takim »pametnim« izgovorom naj pač verjame, kdor more.

Res je disciplinska komisija nagradila vsakega od teh »poštenjakov« z nagrado, ki mu gre (nekateri se bodo morali tudi posloviti od nas), vendar s tem vsa zadeva še zdaleč ni opravljena. Madež in sum je na nas vseh le ostal.

Ali res ne moremo sami sebe medsebojno tovariško kontrolirati, kolikor to le gre, da komu skomine le ne bodo preveč nara-

sle? Ali se ne moremo med seboj pomeniti, kako in kaj je s to stvarjo? Včasih je res težko, ko pa še marsikdo smatra, da je prav junaško dejanje, če se nekemu posreči ukiniti naše organe zavarovanja in kaj odnesti iz podjetja. Pri tem pa prav gotovo ne ve, da se smeje sam sebi, kajti stvar, ki jo nekdo ukrade, je tudi njegova, tudi njemu daje kruh. S takim stališčem goljufa samega sebe.

Torej kaj? Ali bo res potrebno zopet vzpostaviti stari red pri izhodu? Ali nas ne bo vseh skupaj malo sram?

Opomba uredništva: Najbrž bi bilo marsikdaj zanimivo narediti primerjavo med tistimi, ki smo jih zalotili pri tatvini in med tistimi, o katerih smo pisali v članku — Samogovor delavca 4. tarifnega razreda — Morebiti bi nas zaključki privedli do zanimivih ugotovitev?)

Nove poti v izobraževanju kadrov

(Nadaljevanje)

Mnenja smo, da prav zaradi navedenih pomanjkljivosti začnemo razmišljati o kreditiranju. Prehod s štipendiranja na kreditiranje bo verjetno treba napraviti vsaj v dveh etapah. Možnih je več rešitev.

V prvi etapi je možno, da postane brezobrestna vsota sedanji mesečni štipendijski znesek. Znesek iz materialnega stanja in študijskega uspeha bi postal štipendijski znesek, ki ga ne bi bilo treba vračati, temveč samo odslužiti.

Za drugo etapo bo treba razmisliti, kako naj bi upoštevali v čistem sistemu kreditiranja: uspeh študija, krajevno oddaljenost študentovega stalnega bivališča od šole, njegove materialne razmere, socialni izvor in letnik študija.

Za to etapo je možna tudi tale rešitev: vsote iz vseh sedanjih naslovov bi postale kreditni znesek. Letnik študija in lokacijski moment naj bi se upoštevala pri višini kreditne vsote v posameznih obdobjih. Materialne razmere študenta naj bi upoštevali pri odmeri obrestne mere. Za priznanje uspeha bi se lahko odpisovali od višine posojila zneski v prilagojeni višini sedanjih nagrad za uspeh.

Za kreditiranje izobraževanja že zaposlenih bi bilo treba najti primerno, morda podobno rešitev.

UGOTAVLJANJE PROFILOV IN PROGRAMIRANJE

Vsebinska prilagoditev učnih načrtov za poklicne šole in izobraževalne centre interesom proizvodnje in potrebam proizvajalcev je bistvena zahteva resolucije o strokovnem izobraževanju. Njeno uresničitev bo treba pripraviti z vsi resnostjo.

Komisije za izobraževanje pri sindikalnih organih in »Savetu mašinogradnje savezne industrijske komore« so že v začetku sezone 1961/62 začeli z načrtno akcijo za ugotavljanje profilov in za programiranje. Povabljeni smo, da naši strokovnjaki sodelujejo v podkomisijah strokovnih skupin: za livarne; za energetske objekte, kompresorje in črpalke; za industrijski transport in za industrijske objekte ter naprave.

Ti strokovnjaki naj bi v podjetju koordinirali delo delovnih skupin, ki bodo ugotovljale profile za delovna mesta in poklice v PE in S. Pri nas bi te delovne skupine lahko takoj pričele z delom, saj imamo že opise delovnih mest, ki so bili izdelani za analitično ocenjevanje delovnih mest.

Profili so osnova za sestavljanje učnih načrtov, za katere je zainteresiran naš izobraževalni center in vse tiste šole, od koder pričakujemo nove kadre. Vsi smo zainteresirani, da bi čimbolj prilagodili obseg znanj delovnemu mestu in poklicu in s tem tudi koristneje uporabili odrejen čas za izobraževanje.

misel, da se je v svojem zaupanju v zrelost in poštenost dobrega dela našega kolektiva uštel. K temu ga silijo nekatera nič kaj razveseljiva in obetajoča dejstva.

Vodstvo podjetja je namreč hotelo napraviti majhen preizkus, kako je kaj s to našo poštenostjo. Prav majhen poskus. Nekega večera v februarju, ob 22.00 uri, ko zupušča delo druga izmena, je

Časopis
»TEHNIKA«
organ Zveze inženirjev in tehnikov Jugoslavije
glavni in odgovorni urednik:
dr. inž. Dušan Veličković, redni profesor strojne fakultete univerze v Beogradu

- Obsega:
1. Tehnika — splošni del
 2. Radioaktivni izotopi in sevanje
 3. Gradbeništvo
 4. Rudarstvo in metalurgija
 5. Strojništvo
 6. Elektrotehnika
 7. Kemijska industrija
 8. Promet
 9. Organizacija dela
 10. Poročila industrijskih podjetij o njihovih proizvodnih in tehniških dosežkih
 11. Prehrambena industrija

Časopis
»TEHNIKA«

izhaja vsakega 1. v mesecu; vsaka številka ima približno 300 strani velikega formata 21x29 cm s številnimi slikami.

Letna naročnina (12 števk) znaša 18.000 dinarjev. Cena posamezni številki v prodaji znaša 1.750 dinarjev. Naročnina se plačuje na žiro račun direktorije št. 101-18-5-1011 pri Narodni banki v Beogradu.

Tarifa za oglase:

1. V oglasnem delu cela stran 80.000 dinarjev; pol strani 50 tisoč dinarjev; na platnicah celotna tretja stran, nožranja stran in zadnje platnice 250 tisoč dinarjev; četrt, zunanja stran zadnje platnice 350 tisoč dinarjev.

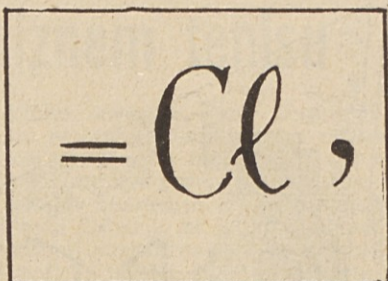
2. V delu »Obvestila domače in tuje industrije«: cela stran (7.500 slovnčnih znakov) 90 tisoč dinarjev, pol strani (3.500 slovnčnih znakov) 50.000 dinarjev.

Izplačilo po izidu in prejemu dokazne številke. Rokopise sprejemamo 40 dni pred izidom časopisa, računajoč, da izide vsaka številka točno 1. v mesecu.

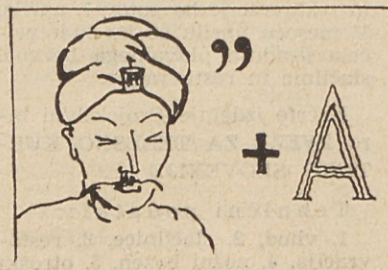
Naročila pošiljajte na naslov: DIREKCIJA ZA IZDAVAČKU DELATNOST »TEHNIKA« Beograd, Kneza Miloša 7/II; telefon 30-106, 30-057 in 30-024.

Larazvedrila

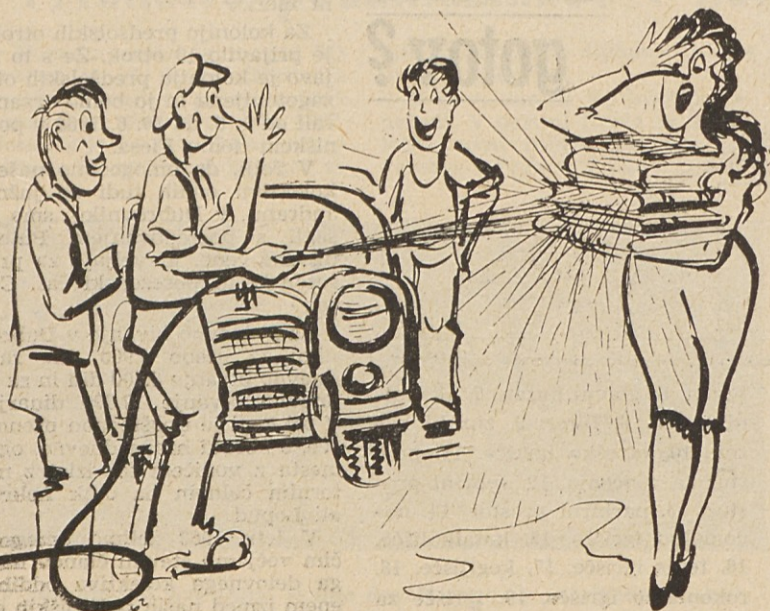
REBUSA

Prizorček iz enega od naših samskih domov

Iz samskega doma: Še kikelco prodala bom...

»Da bodo vedeli, kje smo šoferji!«

STROJNIŠKI VESTNIK

glasilo oddelka za strojništvo, inštituta za turbostroje, društva strojnih inženirjev in tehnikov LR Slovenije.

Prinaša aktualne članke iz strojništva, pregled domače in tuje strokovne literature, društvene vesti, poročila o delu in uspehih vseh vodilnih tovarnih strojne industrije.

Izhaja dvomesečno v nakladi 3000 izvodov.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Aškerčeva 16.

REŠITEV REBUSOV IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

Sa v A = Sava, Prečrtan L = Nil, Do na va = Donava.

CASOPIS LITOSTROJ JE TVOJ LIST, ZATO REDNO DOPISUJ VANJ. POSTANI NAŠ DOPISNIK!